

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

รายงานการวิจัย
เรื่อง

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนา
และปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

The Evaluation of the Bachelor of Arts, Religion and Philosophy
Program (revised curriculum 2011), Department of Religion and
Philosophy, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha
University.

สกุล อ้นมา
ประทุม อังกูรโลहित
บุญเลิศ ยองเพชร
ชั้นทอง วิชาเดช
พิชญรัตน์ เหมนาไลย
รุ่งนิภา เหลียง
ปทวิ สัตยวงศ์ทิพย์
เริ่มบริการ

b 00174833

16 011 8431
86251

29 พ.ค. 2560

37096 1 12 ก.ย. 2560

งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2558
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือสนับสนุนอย่างดียิ่งจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย คณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณภาควิชาศาสนาและปรัชญา ตลอดจนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ทุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่านที่ได้ตรวจสอบ ตลอดจนแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา ตลอดจนคณาจารย์ นิสิต และบัณฑิตในภาควิชาฯ ทุกท่านที่ช่วยตอบคำสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้ใช้บัณฑิตทุกท่านที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม ที่สะท้อนคุณภาพของบัณฑิตในสาขาวิชาฯ อันเป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งที่จะนำมาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากรายงานวิจัยชิ้นนี้ ขอมอบเป็นสิ่งบูชาพระคุณของบิดามารดา ญาติพี่น้อง และครอบครัว รวมถึงคุณครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

คณะผู้วิจัย

ชื่อเรื่อง	: การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้วิจัย	: สกฤ อ้นมา, ประทุม อังกูรโลหิต, บุญเลิศ ยองเพชร, ชันทอง วิษาเดช, พิชญรัตน์ เหมนาโลย, รุ่งนิภา เหลียง, ปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์
หน่วยงานสังกัด	: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ปีงบประมาณ	: 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ศึกษาการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม และแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ชุดได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต โดยนิสิต บัณฑิต และแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิต เครื่องมือได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย 5 ท่าน และนำมาทดสอบความเที่ยง จำนวน 30 ชุดได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยแบ่งออกได้เป็น นิสิต = 0.98 บัณฑิต = 0.97 และผู้ใช้บัณฑิต = 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$) ด้านเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.90$) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณลักษณะของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.21$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.88$) ด้านกระบวนการ ได้แก่ ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.96$) ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.05$) ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพของบัณฑิต ด้านความรู้ ความสามารถและทักษะ การปฏิบัติงานของบัณฑิตโดยผู้ใช้บัณฑิต มีภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.15$) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงานของบัณฑิต มีภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.34$) ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของบัณฑิต มีภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.22$)

Research Title : The Evaluation of the Bachelor of Arts, Religion and Philosophy Program (revised curriculum 2011), Department of Religion and Philosophy, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University.

Researcher : Sakun Onma, Pratoom Angurarohita, Boonlert Yongphet, Khanthong wichadech, Pitchayarat Hemnalai, Runnipa Liang, Pattawee Sattayavongtip

Organization : Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

Year : 2015

Abstract

The aim of this research was to evaluate the curriculum of bachelor degree program in Religion and Philosophy (revised program of 2011), Department of Religion and Philosophy, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University by means of quantitative and qualitative methodology of research. The tools being used in this research were an interviews and questionnaires. The form of an interview was a group interview, whereas questionnaires were classified into 2 sets; first set of a questionnaire would be asked about opinions of students, graduated students toward bachelor degree of arts in religion and philosophy, the second set of a questionnaire which was about the quality of graduated students would be accumulated from asking the employers of graduated students. The content of the research tool would be verified by 5 research specialists, and 30 copies of the content would be brought into the test of reliability by means of Cronbach's alpha of coefficient of reliability. The Cronbach's alpha of coefficient of reliability in students was 0.98, in graduated students 0.97, and in the employers of graduated students 0.95. The query scale estimated the level of 5 would be analyzed by means of an average, standard deviation, and percentage. The research results were as follows: The context aspect which is the objectives of the curriculum was appropriate at a middle level ($\bar{X} = 3.42$), whereas the content of the curriculum was appropriate at a good level ($\bar{X} = 3.90$). The aspect of the input which is the teacher's characteristics was appropriate at a good level ($\bar{X} = 4.21$), and facilities were also appropriate at a good level ($\bar{X} = 3.88$). The aspects of the process which consist of learning process and learning activities were appropriate at a good level ($\bar{X} = 3.96$), and aspect of evaluation was appropriate at a good level ($\bar{X} = 4.05$). The aspects of output which were the qualities of the graduated students, knowledge, abilities and work skills of the graduated students as whole, which were tested by their employers, were appropriated at a good level ($\bar{X} = 4.15$). The aspects of virtues and morals as well as work attitudes of graduated students as a whole were appropriate at a good level ($\bar{X} = 4.34$). The aspects of personality and human relations as a whole were appropriate at a good level ($\bar{X} = 4.22$).

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร.....	4
การพัฒนาหลักสูตร.....	17
การประเมินหลักสูตร.....	27
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ประชากร.....	54
เครื่องมือในการวิจัย.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	56
ตอนที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา.....	62
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชา ศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.....	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
สรุปผลการศึกษา.....	77
อภิปรายผลการศึกษา.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	86
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	87

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แนวคิดการประเมินผลตามรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม.....	35
2	จำนวนและร้อยละของนิสิตที่ จำแนกตามเพศ.....	56
3	จำนวนและร้อยละของนิสิตจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา	57
4	จำนวนและร้อยละของนิสิต จำแนกตามระบบการเรียน.....	57
5	จำนวนและร้อยละของนิสิต จำแนกตามเกรดเฉลี่ย	57
6	จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามเพศ	58
7	จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามอายุ	58
8	จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามปีที่สำเร็จการศึกษา	58
9	จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามประเภทหน่วยงานที่ทำงาน	59
10	จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามสถานภาพปฏิบัติงาน	59
11	จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บัณฑิต จำแนกตามเพศ.....	60
12	จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บัณฑิต จำแนกตามอายุ	60
13	จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บัณฑิต จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน.....	60
14	จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บัณฑิต จำแนกตามประเภทหน่วยงานที่ทำงาน.....	61
15	จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามสถานภาพผู้ใช้บัณฑิต	61
16	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยนิสิตและบัณฑิต.....	62
17	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร โดยนิสิตและบัณฑิต.....	63
18	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านคุณลักษณะของอาจารย์โดย นิสิตและบัณฑิต.....	64
19	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านกระบวนการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม โดยนิสิตและบัณฑิต.....	66
20	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านการประเมินผล โดยนิสิตและ บัณฑิต.....	68
21	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดย นิสิตและบัณฑิต.....	69
22	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินหลักสูตรในแต่ละด้านโดย นิสิตและบัณฑิต.....	70
23	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านความรู้ ความสามารถและ ทักษะการปฏิบัติงาน โดยผู้ใช้บัณฑิต.....	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติต่อการทำงาน โดยผู้ใช้บัณฑิต.....	72
25	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ โดยผู้ใช้บัณฑิต.....	73
26	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินในแต่ละด้านโดยผู้ใช้บัณฑิต	73

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 - 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
2 - 2 ระบบหลักสูตรของ สันต์ ธรรมบำรุง.....	6
2 - 3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร.....	10
2 - 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Rulph W. Tyler).....	20
2 - 5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Hilda Taba).....	23
2 - 6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่.....	24
2 - 7 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ อ่าง บัวศรี.....	26
2 - 8 วงกลมของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam loop).....	32
2 - 9 แสดงกิจกรรมการประเมินผลตามแนวคิดของ PDK.....	33
2 - 10 การตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผล.....	36
2 - 11 การประเมินหลักสูตรและการตัดสินใจ ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.).....	38

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้เปิดทำการเรียนการสอน และรับนิสิตรุ่นแรกเมื่อปีการศึกษา 2544 โดยครั้งแรกได้ทำการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี สาขาศาสนาและปรัชญา มีนิสิตจำนวน 30 คน และเปิดรับรุ่นที่ 2 ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 30 คน

โดยในปี พ.ศ. 2546 ทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้มีการแต่งตั้งให้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ให้มาดำรงตำแหน่ง ประธานสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา จนปี พ.ศ. 2550 ทางสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ได้มีการคัดเลือกให้ ดร.บุญรอด บุญเกิด เข้ามาดำรงตำแหน่งแทน และในปัจจุบันมี ดร.สกุล อันมา ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา

ในปีการศึกษา 2549 ได้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2549 ขึ้น และในปีการศึกษา 2555 หลักสูตรได้เปิดรับนักศึกษาภาคพิเศษเพื่อเปิดโอกาสให้กับผู้ที่มีความประสงค์จะเรียนในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาให้มากขึ้น

ในปีการศึกษา 2554 หลักสูตร ได้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2554 ขึ้น ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคปกติและภาคพิเศษในปีการศึกษา 2557 มีนักศึกษาทั้งภาคปกติและภาคพิเศษที่ยังคงอยู่จำนวน 489 คน ในปัจจุบันภาควิชามีอาจารย์ประจำสาขาวิชา ทั้งหมด 8 คน เป็นระดับปริญญาเอก 5 คน และระดับปริญญาโท 3 คน มีเจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป จำนวน 1 คน

จากการจัดการศึกษาดังกล่าว ภาควิชา ได้มีการจัดทำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต และปรับปรุงมาแล้ว 3 ครั้ง ได้แก่ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา พ.ศ. 2544 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา พ.ศ. 2549 และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา พ.ศ. 2554 เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนให้กับนิสิตที่ได้เข้ามาเรียนในสาขาวิชา

เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 ที่ให้มีระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกๆระดับ มีระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2543, หน้า 24-25)

หลักสูตรถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน จึงมีความสำคัญและต้องมีการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และให้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่ประกาศเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, หน้า 13)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่อาจารย์ประจำของภาควิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา เห็นว่าการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา

ควรมีการประเมินอย่างเป็นระบบเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น ในการทำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา พ.ศ. 2559 ที่จะมาถึงนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้นำผลที่ได้รับจากงานวิจัยมาพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนของอาจารย์
2. ได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรของภาควิชาฯ ในรอบปีการศึกษาต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการประเมินผู้วิจัยจะทำการประเมินหลักสูตรโดยมีเนื้อหาหลัก 4 ด้าน ได้แก่

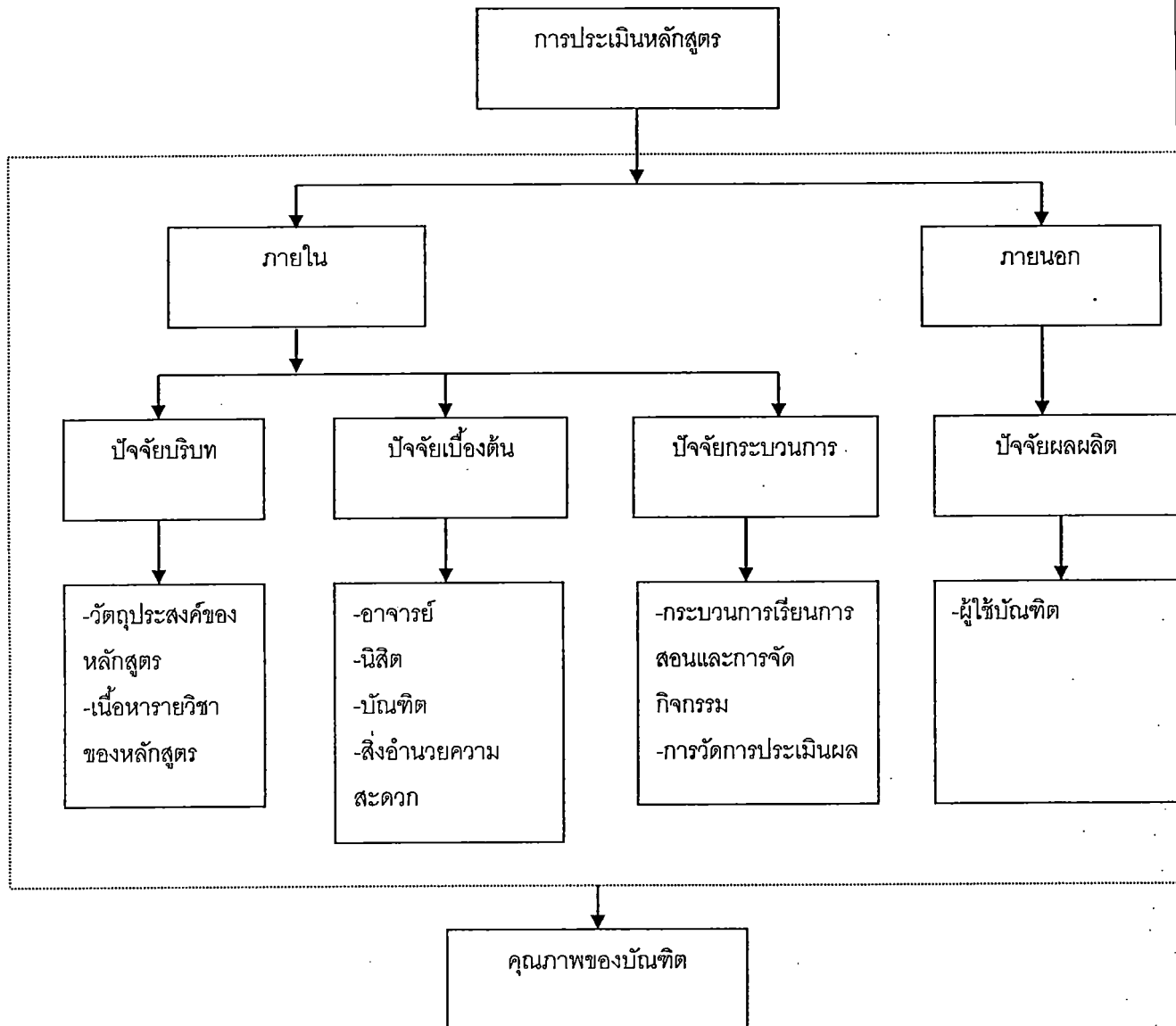
- 1.1 ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร
- 1.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณลักษณะของอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.3 ด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม และด้านการวัดและประเมินผล

1.4 ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพของบัณฑิต

2. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ

- 2.1 อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร
- 2.2 นิสิตปัจจุบันของภาควิชาศาสนาและปรัชญา
- 2.3 บัณฑิตที่จบจากภาควิชาศาสนาและปรัชญา
- 2.4 ผู้ใช้บัณฑิต ของภาควิชาศาสนาและปรัชญา

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ที่มา : การประยุกต์ใช้รูปแบบ (CIPP Model) ของสตีเฟลบีม ปรับปรุงจาก
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2554, หน้า 16)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยผู้วิจัยจะแบ่งสาระสำคัญในการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. การประเมินหลักสูตร
4. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” แผลมาจากคำว่าในภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Currere” หมายถึง “Running course” หรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง ต่อมาได้มีการนำศัพท์นี้มาใช้ในทางการศึกษาว่า “running sequence or learning experience” (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, หน้า 6) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระหว่างหลักสูตรกับสนามแข่งขัน หรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง เพราะในความเป็นจริงสังคมของการศึกษานั้นอยู่ในรูปแบบของการแข่งขัน นักเรียนหรือนักศึกษาต้องแข่งขันกันเอง ต้องทำเกรด ทำคะแนนเพื่อให้ตัวเองมีผลการเรียนที่ดีกว่าคนอื่น เพื่อเป็นใบเบิกทางในการเลือกประกอบอาชีพในอนาคต หลักสูตรจึงเป็นดังเส้นทางที่ผู้เรียนจะต้องฝ่าฟันไป เพื่อให้ถึงเส้นชัย

ดังนั้น “หลักสูตร” จึงเป็นสิ่งสำคัญของระบบการศึกษา เพราะเป็นรากฐานของการจัดการศึกษา เป็นรูปแบบ เป็นแนวทาง เป็นวิธีการ เป็นเป้าหมาย ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่าน ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ อาทิเช่น

ทาบา (Hilda Taba, 1962) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วยจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย รวมถึงเนื้อหาวิชาการ วิธีการ กระบวนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล

กู๊ด (Carter V. Good, 1973) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการจบการศึกษา หรือเพื่อรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาต่างๆ

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้โดยมีโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ

จํารง บัวศรี (2542) ให้ความหมายว่า “หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อกิจกรรมและมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้”

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556) ให้ความหมายว่า “หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้เขามีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวังไว้”

ชวลิต ชูกำแพง (2551) ให้ความหมายว่า “หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา”

นพเก้า ณ พัทลุง (2550) ให้ความหมายว่า “หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ และทำให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนด อาจเป็นเอกสารหรือกิจกรรม หรือทั้งสองอย่างก็ได้”

ประสาธ เนืองเฉลิม (2553) ให้ความหมายว่า “หลักสูตร หมายถึง เอกสารและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะให้แก่ผู้เรียน และกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนที่กำหนดโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้นๆ”

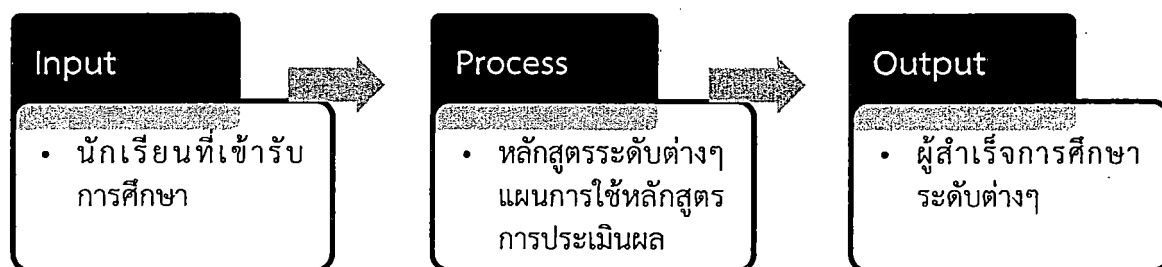
สันต์ ธรรมบำรุง (2527) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตร เป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ
3. หลักสูตร เป็นเอกสารของทางราชการเป็นบัญญัติของรัฐบาลให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม
4. หลักสูตร เป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมกระบวนการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย
5. หลักสูตร เป็นการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแลและติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย
6. หลักสูตร จะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงามและพัฒนาการต่างๆ ของเด็กตามจุดมุ่งหมายการศึกษา
7. หลักสูตร จะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นไปได้

8. หลักสูตร จะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤตินี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไป

9. หลักสูตร จะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนประเทศที่จัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัยมีประสิทธิภาพ ทันท่วงทีเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

จากแนวคิดของ สันต์ ธรรมบำรุง สรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หมายความว่า เนื้อหาวิชาประสบการณ์กิจกรรม และการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน เป็นกระบวนการโดยการส่งวัสดุ ดิบเข้าไปสู่กระบวนการของหลักสูตรแล้วจึงได้ผลผลิตที่สมบูรณ์ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 ระบบหลักสูตรของ สันต์ ธรรมบำรุง (อ้างใน อนุสรณ์ นางทะราช, 2549, หน้า 10)

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, น. 9-1) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นไว้ 7 อย่างดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน หมายถึง วิชาหรือเนื้อหาสาระทั้งหมดที่ถูกกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนในระดับชั้นต่างๆ รวมถึงหลักสูตรเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น หลักสูตรเตรียมแพทย์ หลักสูตรวิทยาศาสตร์ หลักสูตรธุรกิจ หลักสูตรการตัดเสื้อ หลักสูตรศาสนาและปรัชญา หรือหลักสูตรการเลี้ยงสุกร เป็นต้น

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร หมายถึง หลักสูตรในลักษณะของเอกสารหรือรูปเล่ม ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

2.1 เอกสารหลักสูตร เป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรง คือกล่าวถึงจุดมุ่งหมายหลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้นๆ เช่น หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตสาขาวิศวกรรมเครื่องกล หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต เป็นต้น

2.2 เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย อาทิเช่น คู่มือหลักสูตร คู่มือครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เป็นต้น

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่างๆที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน หมายถึงหลักสูตรในลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนจัดขึ้น หรือกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ และจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อนำให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน หมายถึงแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และพฤติกรรมตามที่กำหนด แผนสำหรับจัดโอกาสทางการศึกษาจะแสดงเกี่ยวกับจุดหมายหรือจุดประสงค์ของการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล แผนนี้สร้างขึ้นตามประเภทสถานการณ์ หรือกลุ่มบุคคลในระดับการศึกษาต่าง ๆ เช่น หลักสูตรก่อนวัยเรียน หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรอุดมศึกษา หรืออาจหมายถึงกลุ่มของแผนย่อยต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวัง

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์ทุกอย่างของผู้เรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียน รวมถึงเนื้อหาวิชาที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน ที่ทำให้ความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น

6. หลักสูตรในฐานะของจุดหมายปลายทาง หมายถึงสิ่งที่สังคมมุ่งหวังหรือคาดหวังให้เด็กได้รับ กล่าวคือ ผู้ที่ศึกษาจนจบหลักสูตรไปแล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง จะเกิดผลอย่างไรในตัวผู้เรียนบ้าง อะไรคือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ดังนั้นการจัดหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหา สารกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล จำต้องศึกษาและวางแผนให้สอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วย

7. หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงแผนการเตรียมโอกาสของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่จัดขึ้นโดยโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นการคาดเดาล่วงหน้าเพื่อจัดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน

จากนิยามความหมายของหลักสูตร อาจสรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง เป้าหมายและวิธีการของการศึกษา เป็นการกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน แล้วจึงสร้างกระบวนการต่างๆ รูปแบบการสอนหรือการจัดกิจกรรมทางการศึกษา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายนั้นๆ ซึ่งจะประสบผลสำเร็จได้มากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้น

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับระบบการศึกษาในทุกๆระดับชั้น เพราะเป็นเหมือนรากฐานของการจัดการศึกษา เป็นตัวกำหนดรูปแบบ แนวทาง วิธีการ และเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้นิยามความสำคัญของหลักสูตรไว้ อาทิเช่น

อํารง บัวศรี (2542) ได้อธิบายความสำคัญของ หลักสูตรไว้ 2 นัย คือ ความสำคัญต่อการศึกษารวม กับความสำคัญต่อการเรียนการสอน

1. ความสำคัญต่อการศึกษารวม ในการจัดการศึกษานั้น สิ่งสำคัญคือการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าเยาวชนแต่ละวัยและแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน กล่าวถึง การมีแนวทางในการกำหนดว่า ควรเรียนรู้อะไร เนื้อหาสาระมากน้อยแค่ไหน ควรมีการพัฒนาในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาอย่างไร ซึ่งสิ่งที่จะกำหนดสิ่งเหล่านี้ก็คือ หลักสูตร ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละสาขา แต่ละระดับ ได้รับการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าในภาคปฏิบัติผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์แตกต่างกันไปบ้าง แต่การเรียนการสอนย่อมจะมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน

2. ความสำคัญต่อการเรียนการสอน การเรียนการสอนนั้นคือการนำหลักสูตรไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติจริง เหมือนกับการที่ช่างลงมือสร้างบ้านโดยการตอกเข็ม ทำรากฐาน ก่อโครงสร้างและส่วนอื่นๆจนเป็นบ้านขึ้นมาในที่สุด ช่างต้องอาศัยแบบแปลนช่วยในการก่อสร้างฉันทใด ผู้เรียนผู้สอนก็ต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการเรียนการสอนฉันทนั้น หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่งและเป็นความจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้พร้อมทั้งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจด้วย

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า17) ได้สรุปความสำคัญของ หลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายหรือจุดหมายให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนและสังคมควร จะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่น และผาสุกเป็นอย่างไร

9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นเช่นไร

10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง วาริรัตน์ แก้วอุไร (2549, หน้า 21-22) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ 9 ประการ

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล หรือเป็นธรรมนูญในการจัดการศึกษา เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษา

5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุม ดูแล ติดตาม ให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังคนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะกำหนดสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญงอกงามของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ซึ่งถ้าประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

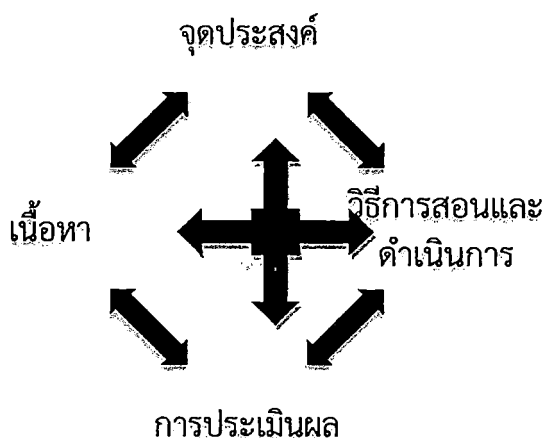
จากนิยามความสำคัญของหลักสูตร แสดงให้เห็นแล้วว่า หลักสูตรนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อระบบการศึกษเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นตัวบอกทิศทางของการศึกษา เป็นเหมือนแผนที่ที่คอยนำทางให้กับทั้งผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มุ่งหวังและประสบผลสำเร็จได้

องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรที่ดีจำเป็นต้องมีองค์ประกอบของหลักสูตรอย่างครบถ้วน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของระบบการเรียนการสอน ดังนั้นองค์ประกอบของหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งนักวิชาการได้เสนอแนะ องค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

กาญจนา कुमारิกซ์ (2543, หน้า 20-22) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของ Tabá ไว้ 4 ประการดังนี้

1. จุดประสงค์ (Objectives) มีความสำคัญยิ่งเนื่องจากจุดประสงค์ จะเป็นแนวทางของการเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนรู้ว่าจุดประสงค์อะไรบ้างในการสอน ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนใคร สอนทำไม และจะมีวิธีการสอนและประเมินผลอย่างไร
2. เนื้อหา (Subject matter) หมายถึง สารของความรู้และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชานั้นๆ เนื้อหาวิชาจะเป็นรายละเอียดของสาระความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวที่นำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
3. วิธีการสอนและดำเนินการ (Methods and organization) เป็นการแปลงจุดประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตรไปสู่การสอนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ทัศนคติ เจตคติ และคุณลักษณะตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ โดยใช้จุดประสงค์เป็นแนวทางหรือเกณฑ์ในการประเมิน

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร
(ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, หน้า 7)

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 18-19) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรไว้ 4 องค์ประกอบดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็น

ตัวกำหนดทิศทางขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. เนื้อหา (Content) หมายถึง เนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) หมายถึง การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการสอน แนวการสอน และบทเรียน เป็นต้น การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน จำนวนครูและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ส่วนการดำเนินการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและประเมินผล จิตวิทยาการสอน ตลอดจนทั้งปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) หมายถึง การหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่มากนักเพียงใดและอะไรเป็นสาเหตุ การประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่ และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

อึ้ง อึ้ง (2542, หน้า 8) ได้ให้องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรไว้ 9 องค์ประกอบดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึงสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2 จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึงผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึงลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึงผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

5. เนื้อหา (Content) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional objectives) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลักจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆรวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

จากการนิยามแสดงให้เราเห็นแล้วว่า หลักสูตรจะดีและมีประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพได้นั้น คือความสัมพันธ์สอดคล้องกันขององค์ประกอบแต่ละตัว ว่าจะมีความสัมพันธ์กันมากน้อยมีเพียงใด ซึ่งการกำหนดองค์ประกอบให้มีความสอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกันนั้น จะทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพและมีความสมบูรณ์มากขึ้น

รูปแบบของหลักสูตร

รูปแบบของหลักสูตรมีหลากหลายรูปแบบ ในที่นี้ได้นำเสนอรูปแบบที่นำไปเป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตรได้ 9 รูปแบบ (สังต์ อุทรานันท์, 2530, หน้า 118-157)

1. หลักสูตรแบบเน้นเนื้อหาวิชา (Subject - Matter - Curriculum) เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุด ซึ่งใช้ในการสอนศาสนา การสอนในละติน หรือการสอนในกรีก อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง (Subject - Centered - Curriculum) ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนของครูที่ใช้วิธีการบรรยายเนื้อหาต่างๆ ให้ผู้เรียนได้ฟังและเกิดการจดจำเป็นหลัก ปรัชญาการศึกษาแนวนี้จะยึดปรัชญาสารัตถนิยม (Essentialism) และสัจจวิทยานิยม (Perennialism)

2. หลักสูตรแบบหมวดวิชา (Broad - Field - curriculum) เป็นหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาวิชาไว้กว้างๆ โดยนำความรู้ในกลุ่มวิชามาผสมผสานกันเข้าเป็นหมวดวิชาเดียวกัน เช่น หมวดสังคมศึกษา รวมวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศีลธรรมเข้าด้วยกัน หมวดวิทยาศาสตร์ รวมวิชา ชีววิทยา ฟิสิกส์เข้าด้วยกัน โดยการสอนจะเน้นการผสมผสานเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกันมักเป็นการสอนแบบหน่วยหรือ การสอนบูรณาการ ครูผู้สอนจะต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี มีเอกสารประกอบการเรียนที่สอดคล้องกัน

3. หลักสูตรที่ยึดกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต (Social Process and Life Function) เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นโดยยึดสังคมเป็นหลัก โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นความคิดตามนักการศึกษา John Dewey โดยยึดหลักปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างและปฏิรูปใหม่ ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดระบบการเรียน โดยยึดงานหรือกิจกรรมเป็นหลัก ครูเป็นเพียงผู้เสนอแนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และเป็นนักเรียนกับนักเรียน

4. หลักสูตรแบบแกนกลาง (The Core Curriculum) หลักสูตรนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติเพื่อนำไปพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น โดยกำหนดให้มีวิชาแกนซึ่งทุกคนจำเป็นต้องเรียนโดยมีคุณลักษณะของหลักสูตรดังนี้

- 4.1 มีสัดส่วนของวิชาตามความต้องการของผู้เรียนครบทุกคน
- 4.2 มีวิชาร่วมที่ทุกคนต้องเรียน เช่น วิชาด้านภาษา และวิชาสังคมศึกษา เป็นต้น
- 4.3 เนื้อหาวิชาแกนเป็นลักษณะการแก้ไขปัญหาโดยนำวิชาต่างๆ รอบๆ แกนมาใช้
- 4.4 มีการจัดเวลาการเรียนสำหรับแกนกลางประมาณ 2 - 3 คาบ โดยให้ครูเป็นแกนกลางหรือครูอื่นๆ มาช่วยกิจกรรม
- 4.5 กระตุ้นให้ครูวางแผนการเรียนร่วมกันนักเรียน
- 4.6 มีการแนะแนวให้ผู้เรียน

5. หลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและประสบการณ์ (The Activity and Experience Curriculum) เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชาที่ไม่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน การจัดหลักสูตรนี้ยึดหลักการที่ว่า ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่คำนึงถึงประสบการณ์ที่มีประโยชน์และมีการวางแผนร่วมกันทำกิจกรรมเน้นการแก้ปัญหาโดยยึดหลักปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) นั่นคือผู้เรียนจะต้องรู้จักวิธีการแก้ปัญหา ลงมือกระทำวางแผนด้วยตนเอง เป็นการเรียนโดยนการกระทำ (Learning by doing)

6. หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) เป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์ในการเรียนจากหลายๆ สาขาวิชา มาจัดเข้าเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการนำเดินชีวิต และต่อพัฒนาการของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนี้เน้นที่ตัวผู้เรียนและปัญหาทางสังคมเป็นหลัก

7. หลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (Correlate Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์กันหมวดวิชา นั่นคือ แทนที่ครูผู้สอนแต่ละวิชาจะต่างคนต่างสอน ก็นำวิชามาคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกันว่าจะจัดประสบการณ์การเรียนแบบใดจึงจะก่อประโยชน์ และทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด ซึ่งอาจทำได้ดังนี้

7.1 จัดให้มีความสัมพันธ์ในระดับที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนนัก เช่น สอนนิเวศวิทยาแล้วให้นักเรียนวาดภาพประกอบเรื่องราวที่อ่าน

7.2 ในวิชาใกล้เคียงหรือคาบเกี่ยวกัน ครูผู้สอนต้องวางแผนร่วมกันว่าจะสอนอย่างไรจึงจะไม่ซ้ำซาก

7.3 ครูอย่างน้อยสองหมวดวิชาวางแผนการสอนร่วมกัน และดำเนินการการสอนร่วมกันเป็นคณะและอาจใช้เวลาสอน 2 คาบติดต่อกันไป

7.4 ในวิชาที่สัมพันธ์กัน 2 วิชา หรือมากกว่านั้น ใช้วิธีการแก้ปัญหาร่วมกันโดยใช้เนื้อหาหลายๆ วิชามาช่วยแก้ปัญหา

8. หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล (Individualized Curriculum) เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน การจัดหลักสูตรแบบนี้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ และอัตราความเร็วของแต่ละคน มีโอกาสเลือกได้มาก ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนมีความรับผิดชอบ โดยยึดหลักปรัชญาสภาวะนิยม (Existentialism)

9. หลักสูตรแบบส่วนบุคคล (Personalized Curriculum) เป็นหลักสูตรที่ครูและนักเรียนวางแผนร่วมกันตามความเหมาะสมและความสนใจของผู้เรียน เรียกว่า สัญญาการเรียนเพื่อส่งเสริมและดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทำให้เกิดความยุติธรรมทางการศึกษา

มากขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน มีทางเลือกกิจกรรมการเรียนหลายด้านเป็น การศึกษาที่ประกันได้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ ความ สนใจของตนเองและชุมชน เป็นการจัดหลักสูตรโดยยึดหลักปรัชญาสภาวะนิยม (Existentialism)

รูปแบบของหลักสูตรนั้นมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับ รูปแบบและเนื้อหาสาระที่ต้องการ สอน รวมถึงจุดมุ่งหมายในการสอนหรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ หลักสูตรนั้นมีความหลากหลายกันไป ดังนั้นการเลือกใช้รูปแบบหลักสูตรให้ตรงกับเป้าหมายจึงเป็น เรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการหลักสูตร

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

หลักสูตรนั้นมีหลากหลายรูปแบบ หลากหลายแนวคิด ตามแนวคิดของผู้สร้างและผู้เรียน ซึ่งหลักสูตรนั้น ก็จะถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของผู้สร้างหลักสูตรนั้นๆ จึงทำให้ หลักสูตรมีความหลากหลายมาก ดังนั้นเพื่อให้สามารถพิจารณา ว่าหลักสูตรไหนดีมีประสิทธิภาพ จึง ได้มีนักวิชาการได้นิยามคุณลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้ อาทิเช่น

เซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974) (อ้างใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, หน้า 13) ได้สรุปลักษณะของหลักสูตรที่ดีโดยพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระสำคัญครอบคลุมข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียน สังคม ภาระงานการเรียน และความรู้ที่ควรได้รับระหว่างการศึกา

2. เป็นหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจง่าย และมีช่องว่างที่จะขยาย ตัดต่อ เพิ่มเติมได้

3. เป็นหลักสูตรที่มีภาระงานการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระที่จะพัฒนา ตามความสามารถ ความสนใจ และตามแนวทางของตนเอง

4. เป็นหลักสูตรที่นักเรียน และครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่างๆ ใน หลักสูตร และนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำแผนการเรียนนั้นๆ

5. เป็นหลักสูตรที่มีแผนงานสอดคล้องสัมพันธ์กับการเรียนการสอนและการวัดผล

6. เป็นหลักสูตรที่ได้มีการอธิบายชี้แจงแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และบุคคลอื่น ที่เกี่ยวข้องจน เข้าใจชัดเจน

7. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น และให้ผลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

8. เป็นหลักสูตรที่ใช้วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน ชุมชนอย่างกว้างขวางทั่วถึง

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 21-22) ได้สรุปประเด็นที่ควรพิจารณาว่าเป็นลักษณะ หลักสูตรที่ดีไว้หลายประการ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มาจากกรวางแผนงานที่รัดกุม มีขั้นตอนในการดำเนินงานและตั้งอยู่บน รากฐานที่เชื่อถือได้

2. เป็นหลักสูตรที่มีวิธีการกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกเนื้อหาและการจัดเนื้อหาการจัด ภาระงานการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล ถูกต้องตามหลักการ ทฤษฎีการสร้างหลักสูตร

3. เป็นหลักสูตรที่ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษาของชาติ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ เป้าหมายทางการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากแนวคิดของบุคคลหลายฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรทั้งผู้ปกครอง ประชาชน และผู้เรียน

5. เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ ปรัชญา จิตวิทยา สังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง ตลอดจนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ

6. เป็นหลักสูตรที่จัดอันดับเนื้อหาและประสบการณ์ไว้อย่างต่อเนื่อง ไม่ข้าม ไม่วกวน หรือขาดตอน จนผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ไม่ต่อเนื่อง

7. เป็นหลักสูตรที่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัด และความสนใจ

8. เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีเนื้อหา กิจกรรม ที่เหมาะสมกับพื้นฐานธรรมชาติ ความต้องการของผู้เรียน

9. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทุกด้าน รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ และช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาได้เอง

10. เป็นหลักสูตรที่บอกแนวทางการสอน สื่อการเรียนการสอน และแนวการวัดประเมินผลไว้อย่างเหมาะสม

11. เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพการณ์ต่างๆ ได้ง่าย สามารถนำไปดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

12. เป็นหลักสูตรที่ครูเข้าใจได้ง่ายและนำไปปฏิบัติได้จริงและสะดวก

13. เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระบริบูรณ์เพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ความรู้ ทักษะ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

14. เป็นหลักสูตรที่บรรจุเนื้อหา ประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับช่วงเวลาที่ให้การศึกษา

15. เป็นหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตใกล้ตัวผู้เรียน สามารถให้เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

16. เป็นหลักสูตรที่มีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 19-20) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้ดังนี้

1. ตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2. ตรงตามลักษณะของพัฒนาการของเด็กในวัยต่างๆ

3. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ

4. มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และมีพัฒนาการในทุกด้าน

5. สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนคือ จัดวิชาทักษะ และวิชาเนื้อหาให้เหมาะสมกันในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

6. หลักสูตรที่ดี ควรสำเร็จซึ่งด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย เพื่อจะได้ผลดีควรจัดทำเป็นรูปคณะกรรมการ

7. หลักสูตรที่ดี จะต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ เช่น

- 7.1 ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 - 7.2 ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติ
 - 7.3 ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันแสดงลักษณะของสังคม
 - 7.4 ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์
 - 7.5 ความเปลี่ยนแปลงทางปรัชญาการศึกษา
 - 7.6 ความเปลี่ยนแปลงแนวความคิดทางจิตวิทยา
 - 7.7 ความเปลี่ยนแปลงในจุดประสงค์ของการศึกษา ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีสัจการแห่งตน มีมนุษยสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี
 - 7.8 วิวัฒนาการด้านอุตสาหกรรม และภาวะความเป็นอยู่ของสังคมที่เปลี่ยนไป ระบบการปกครองประเทศที่เปลี่ยนแปลง
 - 7.9 ความเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ได้แก่ การบริหารการศึกษา อุปกรณ์วัสดุทัศนศึกษา วิธีสอนและการประเมินผลการศึกษา
8. หลักสูตรที่ดีจะต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อเนื่องกันไป และจะต้องเรียงลำดับความยากง่าย ไม่ให้ขาดตอนจากกัน
 9. หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิต เพื่อให้มีความเป็นอยู่อย่างผาสุก
 10. หลักสูตรที่ดีจะต้องเพิ่มพูนและส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็ก
 11. หลักสูตรที่ดี ย่อมส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต
 12. หลักสูตรที่ดี จะต้องส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นอิสระ และทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อพัฒนาให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย
 13. หลักสูตรที่ดีย่อมบอกแนวทาง วิธีสอน และอุปกรณ์ สื่อการสอนประกอบเนื้อหาสาระที่จะสอนไว้อย่างเหมาะสม
 14. หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เพื่อทราบข้อบกพร่องในอันที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป
 15. หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีโอกาสแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ
 16. หลักสูตรที่ดีต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา
 17. หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก
 18. หลักสูตรที่ดี ต้องจัดประสบการณ์และกิจกรรมหลายๆ อย่าง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล
 19. หลักสูตรที่ดีจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล
- จากลักษณะของหลักสูตรที่ดี อาจสรุปได้ว่าหลักสูตรจะดีได้นั้น จะต้องสามารถตอบจุดประสงค์ของการเรียนการสอนได้ นั่นคือมีเนื้อหาตรงกับเป้าหมายการศึกษา และสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดกับตัวผู้เรียนได้นั่นเอง

การพัฒนาหลักสูตร

หมายความของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อหลักสูตรอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาของระบบ การเรียนการสอน หลักสูตรจึงต้องมาการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งได้นักวิชาการหลายท่านได้นิยาม ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ อาทิเช่น

ทาบา (Hilda Taba, 1962) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึงการ เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา การ เรียนการสอน การวัดผลประเมินผลอื่นๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

กู๊ด (Carter V. Good, 1973) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ 2 ความหมาย คือ

1. การปรับปรุงหลักสูตร หมายถึงการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ความเหมาะสมกับโรงเรียน หรือระบบของโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน หลักสูตร วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผล โดยจัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบติดต่อกันไป หรือปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาให้เหมาะสม

2. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การดัดแปลงให้แตกต่างออกไปจากเดิม เป็นการ สร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิม

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974) ได้ให้ความหมายของการ พัฒนาหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การจัดการทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำ หลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตรอาจหมายถึงการสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับนักเรียนด้วย

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง กระบวนการ หรือขั้นตอนการตัดสินใจเลือกหาทางเลือกทางการเรียนการสอนที่เหมาะสม หรือเป็นที่รวบรวมของ ทางเลือกที่เหมาะสมต่างๆ เข้าด้วยกัน จนเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติได้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การ พยายามวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หรือการพัฒนา หลักสูตรและการสอน คือ ระบบโครงสร้างการจัดโปรแกรมการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาร การปรับปรุงตำรา แบบเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนต่างๆ การวัดและการประเมินผลการใช้ หลักสูตรปรับปรุงแก้ไข และการให้การอบรมครูผู้ใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการ พัฒนาหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการบริหารและบริการหลักสูตร

บุญมี เณรยอด (2531) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การปรับปรุง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น ให้เหมาะสมและ สอดคล้องกับสภาพสังคมและเพื่อบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

กาญจนา कुमारิกซ์ (2543) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง กระบวนการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ตลอดจนการวางแผนประเมินผล เพื่อให้

ทราบชัดว่า พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นตรงตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์หรือไม่ เพื่อผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาปรับปรุงในโอกาสต่อไป

ธำรง บัวศรี (2542) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรแม่บท เพื่อนำไปใช้โดยแพร่หลายทั้งระบบการศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้ทำการยกร่างและได้ทำการทดลองและทดสอบ จนแน่ใจแล้วว่าสามารถนำไปใช้ได้โดยทั่วไป

จากนิยามที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากข้อมูลการใช้หลักสูตรในอดีต เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายหรือจุดประสงค์ในการเรียนการสอนได้

หลักการพัฒนาหลักสูตร

เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผล จึงมีนักวิชาการหลายท่านได้นิยามหลักการของการพัฒนาหลักสูตรไว้ อาทิเช่น

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 73) ได้ให้หลักการในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. ใช้พื้นฐานจากประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม จิตวิทยา และวิชาความรู้ต่างๆ
2. พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยวิเคราะห์ปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม
3. พัฒนาให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
4. พัฒนาให้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้
5. ในการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องพิจารณาความเหมาะสมในด้านความยากง่าย ลำดับก่อนหลัง ความต่อเนื่อง และบูรณาการของประสบการณ์ต่างๆ
6. พัฒนาในทุกจุดอย่างประสานสัมพันธ์กัน ตามลำดับจากจุดประสงค์ สารความรู้และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล
7. พิจารณาถึงความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัติ
8. พัฒนาอย่างมีระบบ
9. พัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง
10. มีการวิจัยติดตามผลอยู่ตลอดเวลา
11. ดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการ
12. อาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังของผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 159-160) ได้ให้หลักการในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญและมีความสามารถในงานพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี
2. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงานอย่างดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายทุกระดับ
3. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการดำเนินงานเป็นระเบียบแบบแผนต่อเนื่องกันไปเริ่มตั้งแต่การวางจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจนถึงการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรในการดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงว่า การพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มที่จุดใด จะเป็น

การพัฒนาส่วนย่อยหรือการพัฒนาทั้งระบบ และจะดำเนินการอย่างไรในขั้นต่อไป สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้
มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดหลักสูตร ครูผู้สอน หรือ
นักวิชาการทางด้านการศึกษาและบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องร่วมมือกันพิจารณาอย่างรอบคอบ
และดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผนทีละขั้นตอน

4. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องรวมถึงผลงานต่างๆ ทางด้านหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นใหม่
อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็เอกสารหลักสูตร เนื้อหาวิชา การทำการทดสอบหลักสูตร การนำ
หลักสูตรไปใช้ หรือการจัดการเรียนการสอน

5. การพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการให้มีความรู้
ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ความคิดใหม่ แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่

6. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจ และทัศนคติของ
ผู้เรียนด้วย

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, หน้า 75) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มี
ขั้นตอนการพัฒนาอย่างเป็นระบบซึ่งการที่จะพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพนั้นต้องคำนึงถึงหลักการ
พัฒนาหลักสูตรต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญและมีความสามารถในการพัฒนา
หลักสูตรเป็นอย่างดี

2. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและการประสานงานอย่างดีจาก
บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ

3. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการดำเนินงานเป็นระเบียบแบบแผนต่อเนื่องกันไป เริ่ม
ตั้งแต่การวางจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรจนถึงการประเมินหลักสูตร ในการดำเนินงานจะต้อง
คำนึงถึงจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงว่า การพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มที่จุดใด จะเป็นการพัฒนาส่วนย่อย
หรือการพัฒนาทั้งระบบ และจะดำเนินการอย่างไรในขั้นต่อไป สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ที่มีหน้าที่ในการ
พัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดหลักสูตร ครูผู้สอน หรือนักวิชาการทางด้าน
การศึกษาและบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้อง จะต้องร่วมมือกันพิจารณาอย่างรอบคอบและดำเนินการอย่างมี
ระเบียบแบบแผนที่ละขั้นตอน

4. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องรวมถึงผลงานต่างๆ ทางด้านหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นใหม่
อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็เอกสารหลักสูตร เนื้อหาวิชา การทำการทดสอบหลักสูตร การ
นำหลักสูตรไปใช้ หรือการจัดการเรียนการสอน

5. การพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการให้มีความรู้
ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ความคิดใหม่ แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ การ
พัฒนาหลักสูตร ต้องคำนึงประโยชน์ในการพัฒนาจิตใจและทัศนคติของผู้เรียนด้วย

จากนิยามของหลักการพัฒนาหลักสูตร อาจสรุปได้การพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องยึดหลักการ
ในการพัฒนาควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เพราะการพัฒนาหลักสูตรเป็น
กระบวนการที่มีขั้นตอนต่างๆ อย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรจึงต้อง
ดำเนินไปอย่างรอบคอบเพื่อมิให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

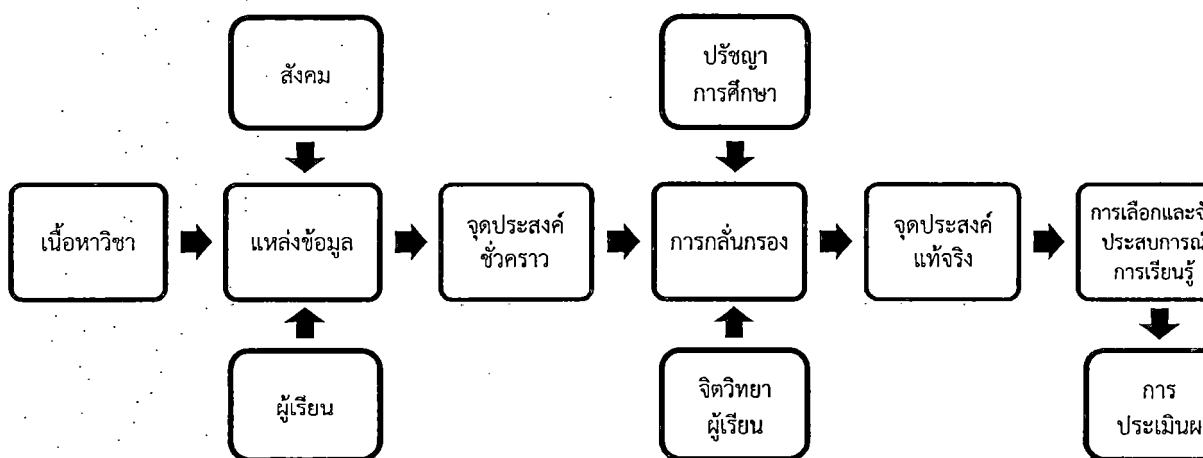
แนวคิดหรือรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีอยู่หลากหลายแนวคิด ซึ่งนักวิชาการการศึกษาหลายท่านได้เสนอรูปแบบต่างๆ เอาไว้ อาทิเช่น

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Rulph W. Tyler)

ไทเลอร์ (Rulph W. Tyler, 1971) ได้กำหนดขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 3 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 2) การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การประเมินผล โดยไทเลอร์ระบุว่าในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจะให้คำตอบกับ 4 คำถามเป็นสำคัญคือ

1. มีความมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนแสวงหา
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ
4. จะประเมินประสิทธิผลของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินใจได้ว่าบรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จากคำถาม 4 ข้อนี้ทำให้เข้าใจได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์นั้น ให้ความสำคัญกับการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อที่จะได้จัดประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน และการประเมินผลสัมฤทธิ์ ซึ่งรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ นำเสนอได้ดังนี้

แผนภาพที่ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Rulph W. Tyler)
(อ้างในชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556)

จากแผนภาพจะแสดงให้เห็นขั้นตอนในการกำหนด จุดมุ่งหมายในการศึกษา เพื่อการเลือก และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล โดยอธิบายได้ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดจุดมุ่งหมายนั้นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งต่างๆ 3 แหล่งสำคัญ ประกอบด้วย เนื้อหาวิชา สังคม และผู้เรียน โดยพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ กล่าวคือ พิจารณาถึงสังคม ในแง่ของ ค่านิยม ความเชื่อ โครงสร้างในสังคม ความต้องการของสังคม

ในด้านเนื้อหาคือการพิจารณาถึงเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รู้ ในด้าน ผู้เรียน พิจารณาถึงความ ต้องการ ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนและรวมถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่ประเทศชาติ ต้องการ แล้วนำข้อมูลนั้นมาประมวลเข้าด้วยกัน แล้วกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆของหลักสูตร หรือจุดหมายชั่วคราว จากนั้นนำจุดหมายที่ได้ตั้งขึ้นมากลั่นกรอง ด้วยปรัชญาการศึกษา และ จิตวิทยาผู้เรียน ซึ่งเป็นการตัดทอนจุดมุ่งหมายที่ไม่จำเป็นออก เพื่อให้จุดมุ่งหมายมีความชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น และจุดหมายที่ได้นี้จะกลายเป็นจุดหมายแท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร

2. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นั้น ต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักสูตร การกำหนดกิจกรรมที่จัดในการ เรียนการสอน และส่วนเสริมของหลักสูตรนั้นต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดผลตามที่มุ่งหวังไว้ในตัวของผู้เรียน ไทเลอร์ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ดังนี้

2.1 ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกพฤติกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

2.2 กิจกรรมและประสบการณ์ นั้นควรจะทำให้ผู้เรียนพึงพอใจที่จะปฏิบัติตาม พฤติกรรมที่ได้ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

2.3 กิจกรรมและประสบการณ์นั้น ควรอยู่ในขอบข่ายความพอใจที่พึงปฏิบัติได้

2.4 กิจกรรมและประสบการณ์หลายๆด้านของการเรียนรู้นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เพียงข้อเดียว

2.5 กิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เพียงหนึ่งอย่าง อาจตอบสนองจุดมุ่งหมาย หลายๆข้อได้

นอกจากนี้ ไทเลอร์ การจัดประสบการณ์ทางการศึกษาต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของเวลา และเนื้อหา โดยไทเลอร์ได้กำหนดประเด็นไว้ 3 หัวข้อดังนี้

2.1 ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความต่อเนื่องของตัวหลักสูตร เพื่อให้เกิด ประสบการณ์การเรียนรู้ในผู้ของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องมีการสร้างประสบการณ์หรือการจัดกิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดทักษะและความสามารถ

2.2 การจัดช่วงลำดับ (Sequence) หมายถึง การจัดลำดับความสำคัญของหลักสูตร จากสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนไปยังสิ่งที่เกิดขึ้นทีหลัง หรือจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยาก การจัดลำดับการเรียนรู้ของ หลักสูตรมีความสำคัญต่อตัวผู้เรียนอย่างมาก เพราะเป็นการสร้างพื้นฐานให้กับผู้เรียนก่อนที่จะเรียน เนื้อหาที่มีความลึกซึ้ง

2.3 การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์จากหัวข้อในเนื้อหา หนึ่งไปยังหัวข้อในอีกเนื้อหาหนึ่ง ของรายวิชาต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูน ความคิดเห็นและเข้าใจถึงความสอดคล้องกันของเนื้อหาวิชา และสามารถแสดงผลจากประสบการณ์ การเรียนรู้ในสถานการณ์จริงที่มีความแตกต่างกันได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การบูรณาการคือการ ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนและประสบการณ์แวดล้อม

3. การประเมินผล เพื่อที่จะตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนนั้น ได้บรรลุจุดประสงค์ ของหลักสูตรตามที่กำหนดไว้หรือไม่ สมควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร นั้นควรพิจารณาจาก ประเด็นต่อไปนี้

3.1 กำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดและพฤติกรรมที่คาดหวัง

3.2 วัดและวิเคราะห์สถานการณ์ที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น

3.3 สํารวจข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือวัดที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น ได้อย่างเหมาะสม

3.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากความเป็นปรนัย ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง

3.5 การพิจารณาการประเมินให้เป็นประโยชน์ เพื่ออธิบายผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม การอธิบายถึงส่วนดีของหลักสูตรหรือสิ่งที่ต้องปรับแก้ไขเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

จากแนวคิดของไทเลอร์นั้น แสดงให้เห็นว่าการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาของไทเลอร์นั้น ให้ความสำคัญกับความต้องการของสังคม และความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาแบบ “การศึกษาเพื่อพัฒนาตนและทำประโยชน์ให้กับสังคม” แนวคิดของไทเลอร์ได้สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพราะการพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่สัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียนอีกด้วย

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา (Hilda Taba)

ทาบา (Hilda Taba, 1962) ได้อธิบายขั้นตอนของการประเมินหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs) ตรวจสอบตรวจสอบสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของสังคมและผู้เรียน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objective) กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน หลังจากได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว

3. การเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วจะมีส่วนช่วยเลือกเนื้อหาสาระ ซึ่งนอกจากจะต้องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วยและความสามารถของผู้เรียนแล้วยังต้องมีความเชื่อถือและมีความสัมพันธ์ต่อผู้เรียนด้วย

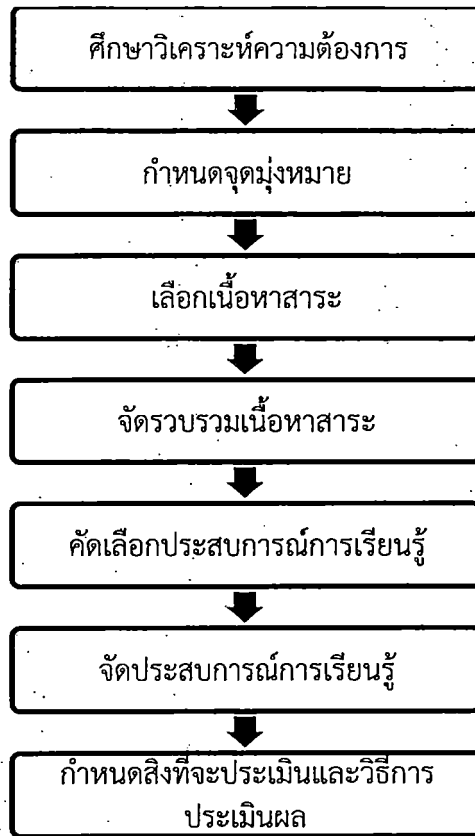
4. การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content) เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ต้องนำมาจัดลำดับ โดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง ความยากง่าย วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

5. การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning Experiences) ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of learning Experiences) ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7. การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing it) คือการตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีการประเมินอย่างไร

จากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา (Hilda Taba) แสดงในรูปของแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Hilda Taba)

จากแนวคิดของทาบ จะเห็นว่า แนวคิดนี้ให้ความสำคัญต่อการคัดเลือกและการจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้การสอนเพราะเป็นปัจจัยหลักในการส่งผลให้หลักสูตรสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายได้ และยังเชื่อว่าผู้สอนซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร (Integrated Curriculum Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยระบบใหญ่ๆ 3 ระบบ คือ ระบบร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร โดยระบบทั้งสามมีความสัมพันธ์โดยแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

378.199

นค 491

370961

แผนภาพที่ 6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่

จากแผนภาพ รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

1. ระบบการร่างหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อยๆ คือ

1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ ขั้นตอนของการเตรียมศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่จะนำมาใช้สำหรับการพัฒนาหลักสูตร อันได้แก่

1.1.1 สิ่งที่กำหนดทางวิชาการ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง นักพัฒนาหลักสูตรต้องพยายามหายุทธวิธีปรับความหลากหลายทางความคิดของผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ และความสำคัญของวิชาต่างๆ ให้มีเอกภาพ เป็นไปตามหลักการและโครงสร้างของหลักสูตรที่กำหนดไว้

1.1.2 สิ่งกำหนดทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรควรต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ของสิ่งกำหนดเหล่านี้อย่างชัดเจนและถูกต้องตามหลักการ จะช่วยให้การกำหนดรูปแบบ โครงสร้าง และมาตรฐานการศึกษาได้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลในด้านนี้ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ความคาดหวังของสังคม ความต้องการจัดการศึกษา หลักสูตรที่จะพัฒนาในอนาคต ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรควรมีบทบาทอย่างไรในสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

1.1.3 สิ่งกำหนดทางการเมือง จะบ่งชี้ถึงงบประมาณ ระยะเวลาและคุณภาพของการจัดการการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นตามสภาพการเมือง

1.2 รูปแบบหลักสูตร เป็นขั้นของการนำข้อมูลพื้นฐาน จากสิ่งกำหนดหลักสูตรต่างๆ มาใช้เพื่อกำหนดรูปแบบหลักสูตรว่าควรมีลักษณะใด ควรมีโครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตรอย่างไร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นภาพรวมและมาตรฐานการศึกษาของแต่ละหลักสูตร

1.3 การตรวจสอบหลักสูตร เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบคุณภาพและศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรที่ร่างขึ้น เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

1.4 การปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นนำข้อมูลจากการตรวจสอบหลักสูตร มาปรับแก้ไขหลักสูตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรมีการทบทวนให้รอบคอบ ว่าการแก้ไอนั้นไปกระทบกับหลักการและโครงสร้างของหลักสูตรมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งชี้แนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วย

2. ระบบการใช้หลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน

2.1 การขออนุมัติหลักสูตร เป็นขั้นตอนก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงแก้ไขดีแล้วไปเสนอต่อหน่วยงานระดับสูง เพื่อขอความเห็นชอบให้นำไปใช้ได้

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร เป็นการวางแผนว่าจะใช้หลักสูตรอย่างไร โดยประกอบด้วย

2.2.1 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2.2.2 การเตรียมงบประมาณ

2.2.3 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

2.2.4 การเตรียมวัสดุหลักสูตร

2.2.5 การเตรียมงานบริการสนับสนุนอาคารสถานที่

2.2.6 การเตรียมระบบบริหารหลักสูตรของสถาบันการศึกษา

2.2.7 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน

2.2.8 การประเมินผลและการติดตามการใช้หลักสูตร

2.3 ขั้นตอนการใช้หลักสูตรหรือบริหารหลักสูตร เป็นขั้นตอนการใช้แผนงานสอนอย่างเป็นระบบ คือต้องสร้างความเข้าใจกับผู้หลักสูตรให้ชัดเจน กล่าวคือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการทำให้หลักสูตร บรรลุผลสำเร็จ

3. ระบบการประเมินหลักสูตร คือขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ว่าการปฏิบัติจริงนั้น ได้ผลใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด โดยมีจุดประสงค์ในการประเมินดังนี้

3.1 เพื่อศึกษาว่าหลักสูตรเมื่อนำไปใช้จริงแล้วได้ผลเพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

3.2 เพื่อค้นหาแนวทางปรับปรุงหลักสูตร หากพบสิ่งบกพร่อง

3.3 เพื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3.4 เพื่อช่วยการตัดสินใจของฝ่ายบริหารว่า ควรจะใช้หลักสูตรนี้ต่อไปอีกหรือไม่ โดยระบบของการประเมินหลักสูตรมีดังนี้

3.4.1 การวางแผนประเมินหลักสูตรว่าจะประเมินหลักสูตรในส่วนใดบ้าง

3.4.2 การเก็บข้อมูล คือการรวบรวมข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามที่วางแผน

3.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล คือการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามแผนที่

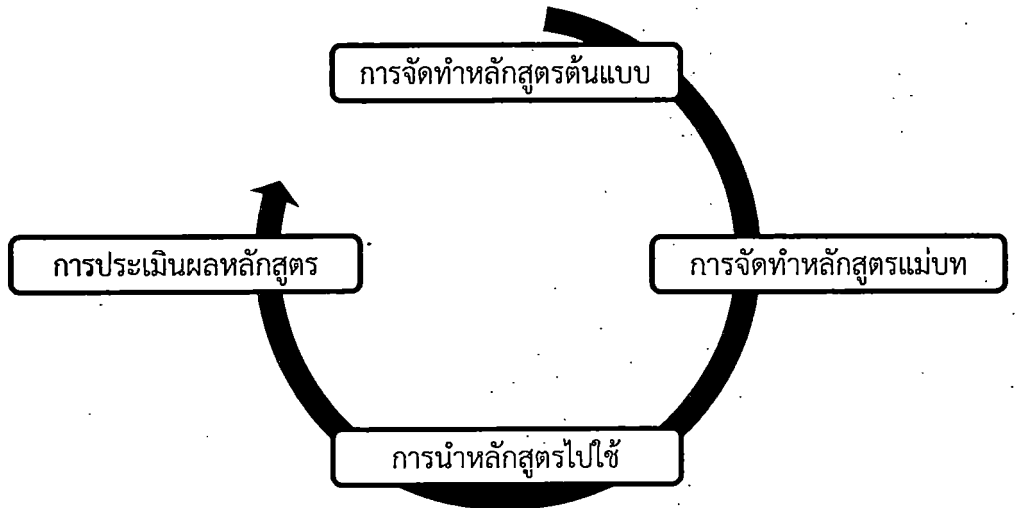
กำหนด

3.4.4 การรายงานข้อมูล คือการจัดทำรายงานเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารและเพื่อการตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงศ์ใหญ่ จะเห็นว่าเป็นการอธิบาย การพัฒนาหลักสูตรอย่างละเอียด เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนทั้งในด้าน เป้าหมายและวิธีการ รวมถึงความสัมพันธ์ของหน้าที่ในแต่ละหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ อารัง บัวศรี

อารัง บัวศรี (2542) ได้เสนอวงจรการพัฒนาหลักสูตร โดยมีองค์ประกอบ 4 อย่างคือ การจัดทำหลักสูตรต้นแบบ การจัดทำหลักสูตรแม่บท การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร โดยมีความสัมพันธ์ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 7 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ อารัง บัวศรี (2542, หน้า 151)

จากแผนภาพจะเห็นว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีลักษณะเป็นวัฏจักร กล่าวคือ เริ่มต้นด้วยการจัดทำหลักสูตรต้นแบบ ไปจนกระทั่งถึงการประเมินผลหลักสูตร แล้วจึงกลับมาจัดทำหลักสูตรต้นแบบอีก วนเวียนไม่รู้จบ เพราะการพัฒนานั้นต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาของหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็น วงจร ที่ไม่จบสิ้นนั่นเอง สำหรับการจัดทำหลักสูตรต้นแบบนั้น อารัง บัวศรี ได้แสดงขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
5. การเลือกเนื้อหา
6. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
7. การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
8. การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
9. การประเมินผลการเรียนรู้
10. การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรต้นแบบนี้ จะทำให้เราได้หลักสูตรที่มีความพร้อมในการนำไปทดลองใช้ในระบบการศึกษา เพื่อพิจารณาและประเมินผลเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาหลักสูตรต่อไปเรื่อยๆ

จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ อ่าง บัวศรี จะเห็นว่า เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบของวงจรที่ไม่จบสิ้น เพื่อให้ได้หลักสูตรต้นแบบที่ดีที่สุดในการนำไปใช้ในระบบการศึกษาโดยรวม จึงจำเป็นที่จะต้องทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัยและใช้ได้จริงในปัจจุบัน

การประเมินหลักสูตร

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญกับหลักสูตร เพราะเป็นสิ่งมีชีวิตว่าหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนนั้น ประสบผลสำเร็จแค่ไหน ซึ่งได้นักวิชาการหลายท่านนิยามความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้มากมาย อาทิเช่น

กูด (Carter V. Good) ได้ให้ความหมายว่า “การประเมินหลักสูตรคือการประเมินผลของกิจกรรมการเรียนภายในขอบข่ายของการสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมาย ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผนการจัดการโครงการต่อเนื่องและหมุนเวียนของกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่จะจัดให้มีขึ้น” (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, หน้า 248)

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L., 1970) ได้ให้ความหมายว่า “การประเมินหลักสูตร คือกระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าเดิม”

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556) ได้ให้ความหมายว่า “การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตรต่อผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด หลักสูตรสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้จริงหรือไม่ ซึ่งข้อมูลประเมินหลักสูตรจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีคุณภาพสูงขึ้น”

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ได้ให้ความหมายว่า “การประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตรโดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลจากการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นมีคุณค่า มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้รับผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ หรือมีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข”

ชมพันธ์ ภูญธร ณ ออยุธยา (2540) ได้ให้ความหมายว่า “การประเมินหลักสูตรเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรในด้านต่างๆ เพื่อพิจารณาว่า หลักสูตรบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่”

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้ให้ความหมายว่า “การประเมินหลักสูตร คือกระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุ

จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไขเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป”

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) ได้ให้ความหมายว่า “การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูล และใช้ข้อมูลจากการวัดผลในแง่ต่างๆ ของสิ่งทีประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นมีคุณค่าประการใด มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงไร หรือได้รับผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือมีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป และนำเสนอผู้บริหารผู้มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการดำเนินต่อไป”

รุจัน ภูสาระ (2545) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ 5 ประเด็น ดังนี้

1. การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ
2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐาน
3. การอธิบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร
4. การอธิบายการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการเลือกวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการตัดสินใจเรื่องหลักสูตร
5. การใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพในการตัดสินใจ และการเลือกวิเคราะห์ข้อมูล

จากการให้ความหมายการประเมินหลักสูตรของนักวิชาการ อาจสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร คือวิธีการตรวจสอบและตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรนั้นๆ ว่ามีประสิทธิภพมากน้อยเพียงใดสามารถตอบสนองต่อความต้องการวัตถุประสงค์ได้หรือไม่อย่างไร และเพื่อนำข้อมูลจากการประเมินนั้นๆ ไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นเป็นกระบวนการต่อเนื่องและมีขอบเขตกว้างขวาง ซึ่งการประเมินหลักสูตรจะครอบคลุมขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นการประเมินหลักสูตรก็จะมีขอบเขตการประเมินที่กว้างขวางตามไปด้วย ซึ่งทำให้การประเมินในแต่ละจุดมีเป้าหมายในการประเมินต่างกัน แต่โดยจุดหมายหลักแล้วเหมือนกัน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ อาทิเช่น

ทาบา (Hilda Taba, 1962) ได้อธิบายว่า การประเมินหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่างๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้บริหารและผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ การใช้สื่อและวัสดุการสอน ฯลฯ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) อธิบายว่า การประเมินหลักสูตรโดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยตรวจสอบดูว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2. เพื่อวัดผลดูว่าการวางเค้าโครงและรูปแบบระบบของหลักสูตร รวมทั้งวัสดุประกอบหลักสูตร และการบริหารและบริการหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่

3. การประเมินผลจากผู้เรียนเอง หรือการประเมินผลผลิตเพื่อตรวจสอบดูว่ามีลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้อธิบายจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ สนองความต้องการของผู้เรียน และสังคมอย่างไร

2. เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะของส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตรในแง่ต่างๆ เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ หรือสนองความต้องการหรือไม่

3. เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้มีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินไปในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่า องค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้างเนื้อหา การวัดผล ฯลฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่ สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองหรือในขณะที่มีการใช้หลักสูตรอยู่ แล้วส่งผลให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนได้มากน้อยเพียงใด มีการพบปัญหาในการใช้หลักสูตรอะไรบ้าง เพื่อที่จะได้สามารถแก้ไขได้ทันที่

4. เพื่อตัดสินว่า การบริหารงานด้านวิชาการและบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อหาทางแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร เพื่อการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ

5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่

6. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ในหลักสูตร

7. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรปรับปรุงพัฒนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตรนั้นทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง แล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพดีหรือไม่ดี บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด สนองความต้องการของสังคมเพียงใด และเหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อหรือไม่

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้อธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร

2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรใช้หลักสูตรต่อไป หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตรหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่อย่างไร

จากคำอธิบายเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร เราอาจสรุปได้ว่า โดยเป้าหมายสำคัญในการประเมินหลักสูตร คือเป็นไปเพื่อชี้วัดประสิทธิของหลักสูตรนั้นๆ ว่าสามารถตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามที่คาดหวังไว้ได้มากหรือน้อยเพียงใด ทั้งนี้เป็นไปเพื่อพิจารณาถึงปัญหาและข้อบกพร่องของหลักสูตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้นต่อไป

รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

รูปแบบการประเมินหลักสูตรนั้นมีอยู่หลายทัศนะ แต่สามารถจัดกลุ่มตามแนวคิดของการนิยามไว้ได้ 4 นิยามดังนี้

1. การประเมินผล (Evaluation) คือ การวัดผล (Measurement) เป็นการใช้ให้ความหมายของคำว่า “ประเมินผล” ในความหมายเดียวกับคำว่า “การวัดผล” ซึ่งหมายถึง “การวัดคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการวัดในด้านปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ การวัดปริมาณได้แก่ การวัดความยาว ความกว้าง ความสูง น้ำหนัก ปริมาตร ความถี่ ความเร็ว ฯลฯ ส่วนในด้านคุณภาพได้แก่ สมฤทธิผลการเรียนระดับเขาวรรณปัญญาพฤติกรรม เจตคติ ฯลฯ” (อึ้ง บัตรี, 2542, หน้า 326)

2. การประเมินผล (Evaluation) คือ การตรวจสอบความสอดคล้อง (Determining Congruence) ผู้ที่ให้นิยามความหมายนี้คือ ราฟ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “กระบวนการของการประเมินผล คือกระบวนการในการตรวจสอบว่าหลักสูตรและการสอนได้บรรลุจุดประสงค์เพียงใดและเนื่องจากจุดประสงค์ของการศึกษาคือ การเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลซึ่งหมายความว่า จุดประสงค์นั้นมุ่งสร้างความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้นการประเมินผลก็คือ กระบวนการในการตรวจสอบว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปอย่างไร” (อึ้ง บัตรี, 2542, หน้า 327) ของเขาเขียนไว้ในงานวิจัยเรื่อง “Eight Year Study” ซึ่งเป็นงานประเมินโครงการมัธยมศึกษาของสหรัฐอเมริกาติดต่อกันเป็นเวลา 8 ปี

3. การประเมินผล (Evaluation) คือการตัดสินคุณค่า (Determining of Worth or Value) เป็นแนวคิดของ สคริเวน (Scriven) ลักษณะการประเมินผลแบบนี้ เป็นการประเมินโดยคณะผู้เชี่ยวชาญที่จะตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน ในการพิจารณาคณะผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาในทุกๆแง่มุม แล้วใช้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการตัดสินคุณค่าออกมา ตัวอย่างการประเมินแบบนี้คือ การตรวจสอบโรงเรียนของผู้ตรวจราชการกระทรวง ที่สรุปว่าโรงเรียนนี้ดีหรือไม่ดี หรือ การประเมินโครงการต่างๆ ที่เสนอมา คณะผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบจะเป็นผู้ตัดสินว่าโครงการนั้นๆได้หรือไม่

4. การประเมินผล (Evaluation) คือการช่วยตัดสินใจ (Assist Decision Making) นิยามนี้ถูกเสนอโดยสมาคมเกียรตินิยมการศึกษา ซึ่งมีสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) เป็นประธาน คณะกรรมการการประเมินผลของสมาคม เป็นรวบรวมและประมวลข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทาง

ในการตัดสินใจ กล่าวคือ “เป็นกระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม” (ประสาธ เมืองเฉลิม, 2553, 89)

เป็นที่น่าสังเกตว่า การนิยามรูปแบบของการประเมินหลักสูตรนั้นขึ้นอยู่กับ เป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการประเมินว่าต้องการประเมินไปเพื่ออะไร ดังนั้นจึงทำให้การนิยามรูปแบบของการประเมินหลักสูตรแตกต่างกันไปตามแนวคิดและจุดประสงค์ของแต่ละกลุ่ม

เครื่องมือในการประเมินหลักสูตร

ในขั้นตอนของการประเมินหลักสูตรนั้น มีขั้นตอนในการประเมินหลักครั้ง ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินก็จะเหมือนกันบ้าง แตกต่างกันไปบ้าง ตามรูปแบบและความเหมาะสมในการประเมินของขั้นนั้นๆ โดย ดร.ธำรง บัวศรี ได้จำแนกเครื่องมือในการประเมินเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. การพิจารณาตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ สิ่งที่เราต้องพิจารณาให้ดีเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญคือ เราจะใช้ผู้เชี่ยวชาญเมื่อใด และควรใช้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินใจเรื่องอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์และความรวดเร็วในการดำเนินการมากที่สุด เราจึงควรพิจารณาให้ดี เพราะเรื่องบางเรื่อง ควรให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาเกี่ยวข้องในการพิจารณาตัดสินใจ หรือบางเรื่องก็สามารถจัดการเองได้ ทั้งนี้การใช้ผู้เชี่ยวชาญจะช่วยให้เราประหยัดเวลามากขึ้น และช่วยให้การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้เรายังต้องให้ความสำคัญกับการเลือก ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้เพราะผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนต่างมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกันไป จะเลือกผู้เชี่ยวชาญเฉพาะวิชามาตัดสินใจในเรื่องจิตวิทยา หรือเอาผู้เชี่ยวชาญทางการวัดผลมาตัดสินเรื่องทั่วไป ก็ย่อมไม่เป็นการสมควร

2. การสังเกตพิจารณา การสังเกตเป็นเครื่องมือที่เราใช้ในการพัฒนาหลักสูตรหลายตอน โดยเฉพาะในขั้นของการทดลองนำร่อง เป็นการสังเกตเพื่อตรวจสอบว่ามีความร่วมมือระหว่างกันเป็นอย่างไร หรือเพื่อตรวจสอบว่าวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้รับการตอบสนองหรือไม่ บรรลุผลหรือไม่ ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีทักษะตามที่ต้องการหรือไม่ ครูผู้สอนได้ทำการสอนตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาอะไรที่ทำให้การใช้หลักสูตรไม่ประสบผลเท่าที่ควร และมีผลพวงอะไรเกิดบ้าง และผลพวงนั้นมีประโยชน์หรือไม่อย่างไร นอกจากนี้สิ่งหนึ่งที่สำคัญในการสังเกตพิจารณา คือ การตั้งเป้าหมายในการสังเกตพิจารณาแต่ละครั้ง ว่าต้องการจะสังเกตอะไรและเพื่ออะไร เพื่อให้การสังเกตพิจารณา ดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอนและมีระเบียบ

3. การใช้แบบทดสอบ การที่แบบทดสอบจะสามารถใช้ได้ผลดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความเที่ยงและความแม่นยำของแบบทดสอบนั้น ตลอดจนความสามารถและความเชี่ยวชาญในการนำไปใช้ด้วยเหตุนี้จึงควรระมัดระวังเป็นอย่างมากในการเลือกแบบทดสอบและผู้ทดสอบ ถ้าผู้ที่ทำการทดสอบยังขาดความชำนาญหรือยังไม่มีความรู้ในแบบทดสอบดีพอ ก็ควรให้มีการฝึกอบรมก่อน และผลจากการทดสอบส่วนใหญ่จะต้องประมวลออกมาในเชิงปริมาณ และอาจต้องใช้วิชาสถิติในการคำนวณหาค่าต่างๆ ดังนั้นผู้ประเมินผลจึงควรมีความรู้ด้านสถิติพอสมควร

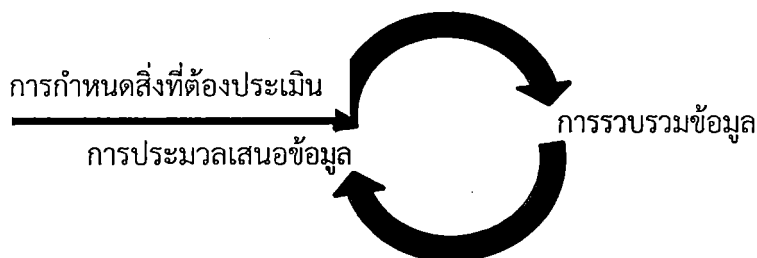
4. ความคิดเห็นของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้สอนและชุมชน ต้องเข้าใจว่าผลจากการศึกษาไม่ได้เกิดขึ้นแค่กับตัวผู้เรียนเพียงอย่างเดียว ผู้สอนตลอดจนพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนย่อมได้รับผลกระทบจากการศึกษาด้วยไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ดังนั้นในการประเมินผลหลักสูตรจึงเป็นการสมควรที่จะได้รับทราบความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลดังกล่าวโดยเฉพาะ ควรทราบความต้องการของเขา

เหล่านี้น่าจะมีอะไรบ้าง เช่น ต้องการให้บุตรหลานของท่านได้รับการศึกษาไปแล้วเป็นเช่นไร ต้องให้การศึกษากำหนดอะไรบ้างให้แก่สังคม หรือมีอะไรบ้างที่เห็นว่าเป็นข้อบกพร่องที่ทางฝ่ายการศึกษาควรรับแก้ไข ฯลฯ โดยสิ่งต่างๆเหล่านี้จะช่วยให้การประเมินผลหลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

รูปแบบการประเมินแบบซิฟ (CIPP Model)

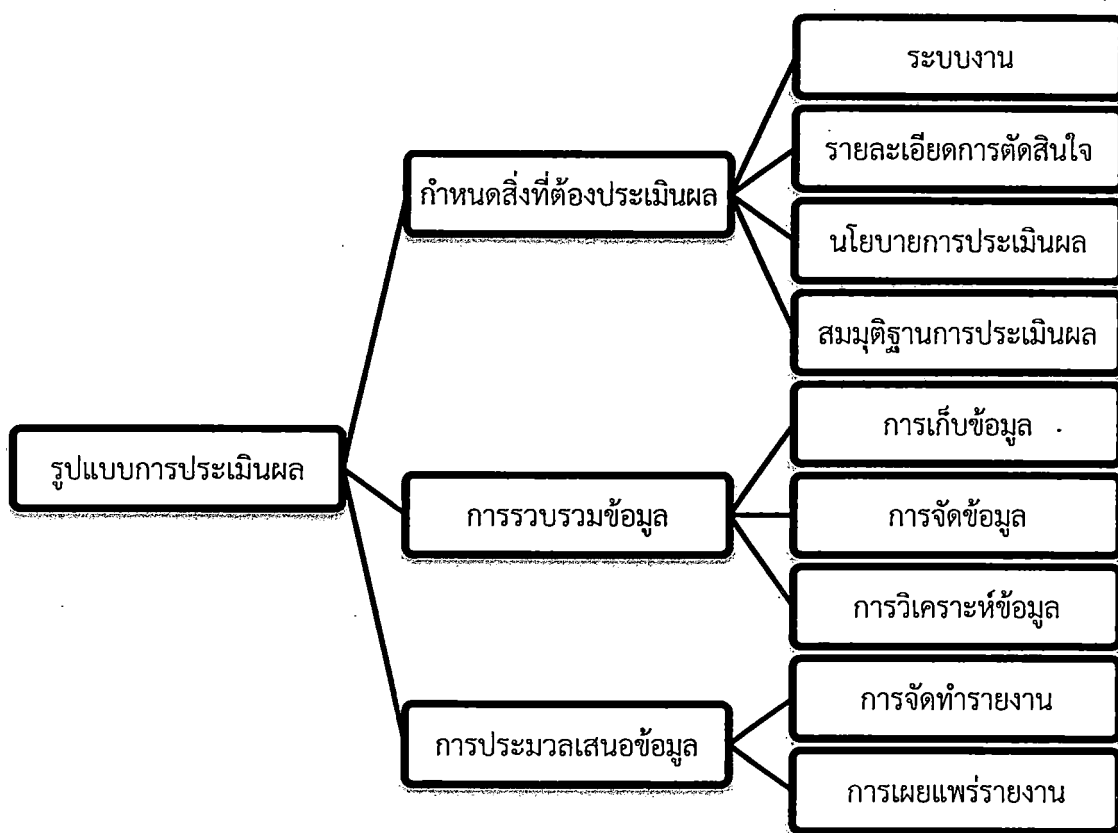
ในการประเมินหลักสูตรภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในครั้งนี้ผู้วิจัย ใช้แนวคิดการประเมินหลักสูตรของ แดเนียล แอล. สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam)

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) อธิบายว่า การประเมินผลทางการศึกษา เป็นกระบวนการหาข้อมูล และการให้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่า ดังนั้นการประเมินแบบนี้จึงเป็นการประเมินผลเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ การกำหนดสิ่งที่ต้องประเมินผล การรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อการตัดสินใจ และการประมวลข้อมูลเสนอเพื่อการตัดสินใจ โดยเรียกกระบวนการนี้ว่า วงกลมของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam loop)

แผนภาพที่ 8 วงกลมของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam loop) (ธีรารัง บัวศรี, 2542, หน้า 330)

นอกจากนี้ในขั้นตอนของการประเมินผล 3 ขั้นตอนนี้ แต่ละขั้นตอนยังประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อยๆ อีกหลายอย่าง ซึ่งแสดงในแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 9 แสดงกิจกรรมการประเมินผลตามแนวคิดของ PDK
(อ้าง บัวศรี, 2542, หน้า 329)

จะเห็นว่าในขั้นตอนของการประเมินผลนั้น ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่ต้องทำหลายกิจกรรม ทั้งนี้เพราะ เพื่อให้การประเมินผลในแต่ละครั้งนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด และสามารถพิจารณาได้อย่างครบองค์ประกอบ เพราะประเมินตามรูปแบบของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) นั้นเป็นการประเมินเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นเพื่อให้การตัดสินใจนั้นส่งผลดีต่อหลักสูตรมากที่สุด ในขั้นตอนการประเมินจึงมีรายละเอียดมาก

ขั้นตอนประเมินผลแบบซิพ (CIPP Model)

การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) หรือการประเมินแบบซิพ (CIPP) เป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วยการอภิปราย และขยายรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการประเมินให้ชัดเจน การได้มาของข้อมูล รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจ โดยการประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ด้านคือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลิตผล (Product) โดยเป็นการประเมินอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation : C) คือการประเมินที่เป็นระบบและการวิเคราะห์ในภาพกว้าง (macro analytic) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อม ช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรรู้ว่าสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง สภาพการณ์ที่คาดหวังกับสภาพความเป็นจริงเป็นอย่างไร มีความต้องการ หรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสหรือทรัพยากรใดบ้างที่จำเป็นแต่ยังไม่ถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไร

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินส่วนนี้ มีวัตถุประสงค์ของการประเมินเฉพาะการวิเคราะห์ในระดับแคบ (micro analytic) การประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดสำหรับพิจารณาว่า จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือจะหาความช่วยเหลือจากแหล่งทรัพยากรภายนอกเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P) การประเมินในส่วนนี้จะทำให้ทราบผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะๆ กับบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการใช้หลักสูตร โดยการประเมินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ของหลักสูตร เพื่อพิจารณาหาถึงข้อบกพร่องของหลักสูตร ว่ามีจุดอ่อนอย่างไร และจะมีวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นอย่างไร และเป็นการบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นขณะที่ใช้หลักสูตร เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรต่อไป

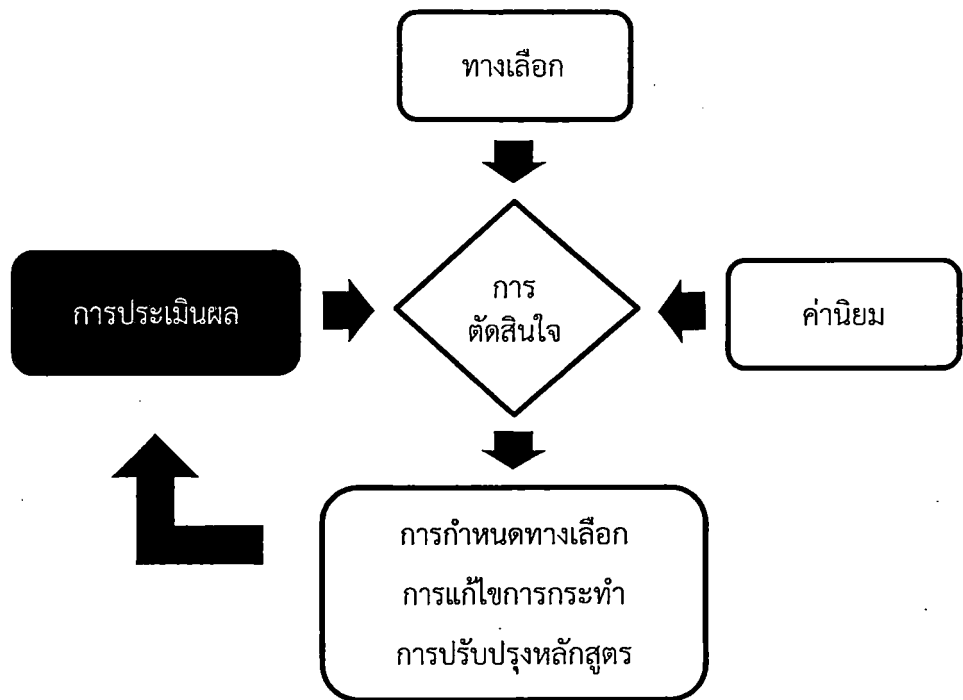
4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการตัดสินใจการบรรลุวัตถุประสงค์ โดยการประเมินผลผลิตเมื่อจบหลักสูตรแล้ว ตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนว่ามีคุณลักษณะ เป็นไปตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด และยังเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หรือการยกเลิกหลักสูตร

จะเห็นว่าการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) เป็นไปอย่างเป็นลำดับและเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากการประเมินผลที่ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลิตผล (Product) ตามลำดับซึ่งในการประเมินแต่ละขั้นตอนก็จะมีจุดมุ่งหมายและวิธีการในการประเมินที่แตกต่างกันไป โดยสรุปได้ดังนี้

ประเมินผล	จุดมุ่งหมาย	วิธีการ	ประโยชน์ในการตัดสินใจ
บริบท	เพื่อให้ข้อมูลในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร อันได้แก่ ปัญหาความต้องการสภาพแวดล้อม	วิเคราะห์สิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบสิ่งที่เป็นอย่างและคาดหวัง	เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าประสงค์
ปัจจัยนำเข้า	เพื่อตรวจสอบว่าทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ และแผนที่จะปฏิบัติตามโครงการเป็นอย่างไร	ตรวจสอบความสามารถของหน่วยงาน ยุทธศาสตร์และวิธีการที่จะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล	เพื่อเลือกแหล่งสนับสนุน วิธีการและกิจกรรม
กระบวนการ	เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องในกระบวนการ เพื่อคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้นและเพื่อเก็บข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ควบคุมกำกับกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดเวลา	เพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ
ผลิตผล	เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล กับจุดหมาย และข้อมูลจากบริบทตัวป้อน และกระบวนการ	กำหนดเกณฑ์ในการวัดและนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่มีอยู่	เพื่อตัดสินใจว่าจะเลิกหรือทำต่อไปหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ตารางที่ 1 แนวคิดการประเมินผลตามรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม (ฮาร์ง บัวศรี, 2542, หน้า 341)

จากที่กล่าวในข้างต้นว่าการประเมินตามรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) เป็นการประเมินเพื่อประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นรูปแบบและวิธีการในการตัดสินใจจึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งประเมินผลกับการตัดสินใจจะต้องมีความสัมพันธ์กัน และการตัดสินใจต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลายด้าน เพื่อกำหนดทางเลือกที่ดีที่สุด บางครั้งการตัดสินใจต้องนำเอาค่านิยมมาพิจารณาด้วย เพื่อกำหนดทางเลือก หรือแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรต่อ โดยแสดงความสัมพันธ์ของการประเมินและการตัดสินใจได้ดังนี้

แผนภาพที่ 10 การตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผล
(ฮาร์ง บัวศรี, 2542, หน้า 330)

จากแผนภาพจะเห็นว่า ในการตัดสินใจนั้นจะต้องพิจารณาจาก ทางเลือก ค่านิยม และผลที่ได้จากการประเมินผล เพื่อนำมาพิจารณามองหาความเป็นไปได้ ทางเลือก ข้อดี ข้อเสีย ของหลักสูตร เพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรใหม่ เพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการตัดสินใจ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรอบคอบ และมองอย่างครบองค์ประกอบ ซึ่งสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) ได้ให้แนวทางในการตัดสินใจไว้ 4 ประการเพื่อใช้ในการตัดสินใจการประเมินผลในแต่ละด้านคือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Implementing Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ (Recycling Decisions) ดังนี้

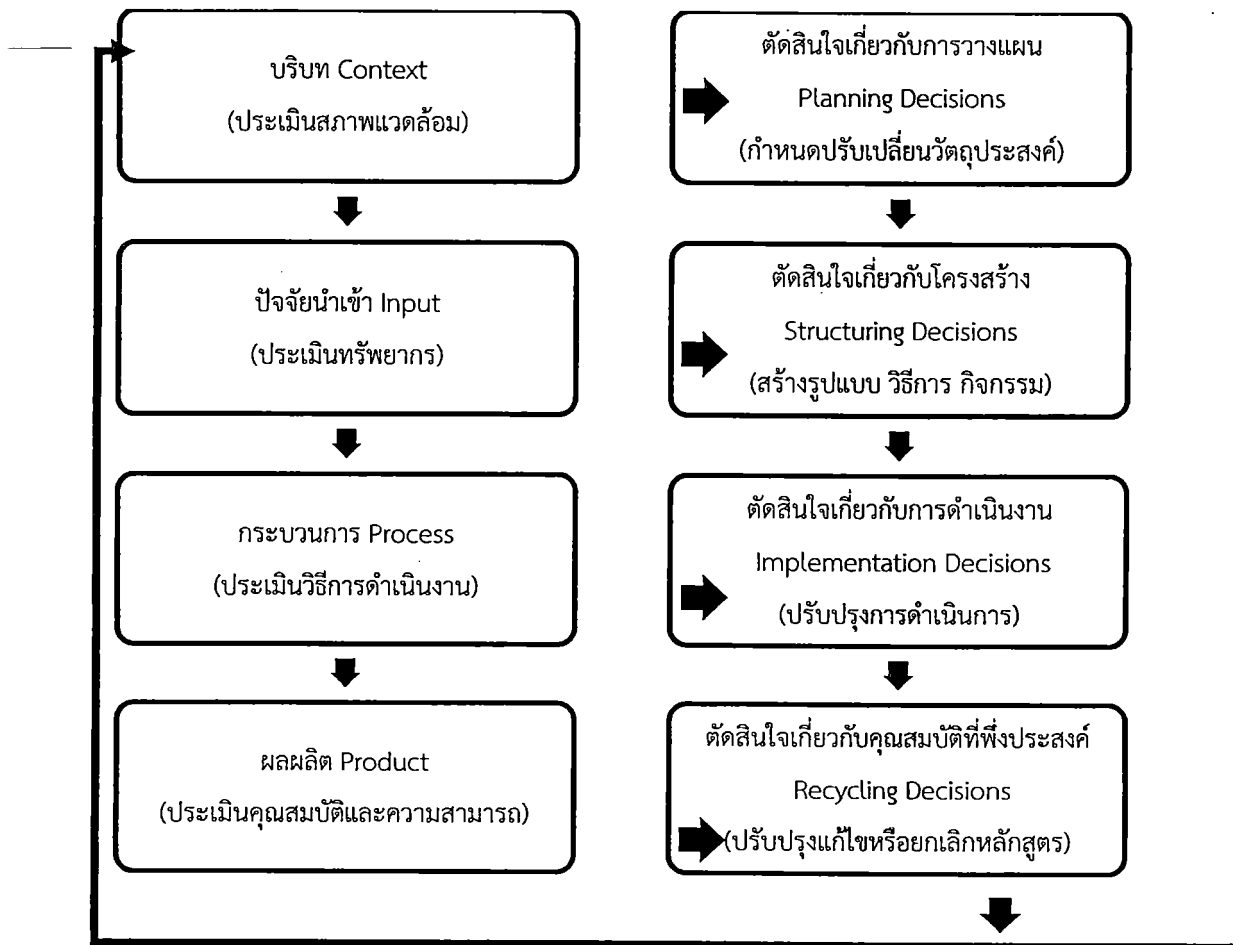
1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจโดยพิจารณาถึงสิ่งที่มุ่งหวังการสำเร็จการศึกษา ตัวอย่างเช่น หลังจากที่ผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรแล้ว ควรมีความสมบัติที่เด่นๆ อย่างไรบ้าง

2. การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจโดยพิจารณาถึง กระบวนการ การจัดการโครงสร้าง เพื่อสนองต่อความมุ่งหวังในข้อที่ 1 กล่าวคือการวางรูปแบบการใช้หลักสูตรเพื่อให้บรรลุผลตามที่ตั้งหมายไว้

3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจว่า ตามความเป็นจริงนั้น ได้มีการนำหลักสูตรไปใช้ตามแนวทางที่คาดหวังไว้หรือไม่ มีการควบคุมหรือแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้วิธีการที่เกิดขึ้นจริงๆ เป็นไปตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด

4. การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจหลังจากที่จบหลักสูตรไปแล้ว โดยพิจารณาถึง คุณสมบัติของผู้เรียนว่าเป็นอย่างไร มีความรู้ มีทักษะ ความสามารถ มีเจตคติ เป็นอย่างไร และตรงตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ มีอะไรบ้างที่ต้องรักษาเอาไว้ และมีอะไรบ้างที่ต้องละทิ้งหรือนำมาปรับปรุงแก้ไข

การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) นั้นเป็นการประเมินที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการตัดสินใจ โดยแสดงความสัมพันธ์ของการประเมินผลกับการตัดสินใจในแต่ละด้านได้ดังนี้

แผนภาพที่ 11 การประเมินหลักสูตรและการตัดสินใจ ของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.)

จากแผนผังแสดงให้เห็นว่า การประเมินในแต่ละขั้นตอนมีรูปแบบของการตัดสินใจกำกับไปด้วยเพื่อให้ การประเมินเป็นไปตามความต้องการของการประเมินในแต่ละชั้น จึงต้องใช้การตัดสินใจควบคู่กันไปเพื่อให้เกิดความสอดคล้องของการ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอน โดย

1. การประเมินด้านบริบท (Context) กับการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Decisions) การประเมินด้านบริบทนำไปสู่การตัดสินใจเลืดจุดมุ่งหมาย เป็นการพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมสภาพความเป็นจริง ความต้องการของสังคม ความต้องการของประเทศชาติ ว่ามีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด ซึ่งยังไม่สามารถบ่งชี้ถึงส่วนที่เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้า การกำหนดจุดหมายเป็นแนวทางการออกแบบหลักสูตร ซึ่งในการตัดสินใจต้องนำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เป้าหมายของหลักสูตรเพื่อให้ความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กับการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring Decisions) การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการพิจารณาถึงทรัพยากรที่มี ทั้งทรัพยากรที่เป็นบุคคลและทรัพยากรที่เป็นสิ่งของ รวมถึงทรัพยากรภายในที่มีและทรัพยากรภายนอกที่สามารถหาได้ เพื่อคิดถึงการนำทรัพยากรเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดผลตามเป้าประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจออกแบบหลักสูตร ซึ่งมีข้อมูลที่จะเสนอแนวทางการออกแบบหลักสูตรได้หลายแนวทางและหลายรูปแบบ

3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process) กับการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Implementation Decisions) เป็นการประเมินในขณะที่กำลังดำเนินโครงการหรือขณะที่กำลังนำหลักสูตรไปใช้ โดยพิจารณาถึงการทำงานของหลักสูตร ว่าทำได้จริงตามที่คิดไว้มากน้อยแค่ไหน เกิดทักษะตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่ เกิดปัญหาอะไรบ้างในการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งการประเมินด้านกระบวนการจะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการควบคุมการใช้หลักสูตร เพื่อปรับปรุงรูปแบบและวิธีการดำเนินการ หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่ดำเนินการใช้หลักสูตรเพื่อให้การใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product) กับการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ (Recycling Decisions) เป็นการประเมินคุณสมบัติ และความสามารถของผลผลิต นั่นคือตัวผู้เรียนว่าเมื่อจบขั้นตอนของการดำเนินการใช้หลักสูตรแล้ว ผู้เรียนมีคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งการประเมินผลผลิตจะทำให้เห็นว่า มีอะไรบ้างที่ควรรักษาเอาไว้ และมีอะไรบ้างที่ต้องละทิ้งหรือนำมาปรับปรุงแก้ไข และการประเมินผลผลิตจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะใช้หลักสูตรต่อไปหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั่นเอง หรือการตัดสินใจยกเลิกการใช้หลักสูตรนี้ไปเลย เมื่อพิจารณาแล้วว่าหลักสูตรเดิมนั้นไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้เกิดผลผลิตตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

สรุปแล้ว การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ สตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) หรือ ชิป (CIPP) เป็นรูปแบบการประเมินเพื่อทำให้เกิดการพัฒนา โดยการประเมินแบบครบองค์ประกอบ

เพื่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากผลของการประเมิน และยังช่วยประกันประสิทธิภาพของหลักสูตรเป็นอย่างดี มีความสมบูรณ์เพราะมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ผลจากการประเมินยังมีประโยชน์ต่อตัวผู้ตัดสินใจ และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย : หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
ภาษาอังกฤษ : Bachelor of Arts Program in Religions and Philosophy

ชื่อปริญญาและสาขาวิชา

ชื่อปริญญาภาษาไทย : ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศาสนาและปรัชญา)
ชื่อปริญญาภาษาอังกฤษ : Bachelor of Arts (Religions and Philosophy)
อักษรย่อภาษาไทย : ศศ.บ. (ศาสนาและปรัชญา)
อักษรย่อภาษาอังกฤษ : B.A. (Religions and Philosophy)

ปรัชญาของหลักสูตร

พัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผล มีวิสัยทัศน์กว้างไกล วิเคราะห์ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม และอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ความสำคัญของหลักสูตร

สภาพสังคมปัจจุบันประสบปัญหาวิกฤติทางศีลธรรมจริยธรรม ทุกหน่วยงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนต่างก็ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานดังกล่าวได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรมออกสู่สังคมให้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

- 1 มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดทางศาสนาและปรัชญา
- 2 มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม
- 3 พัฒนาความคิด วิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาได้อย่างมีวิสัยทัศน์ และเหมาะสม
- 4 สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีวิจารณญาณ

เหตุผลในการปรับปรุงหลักสูตร

ครบรอบการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และเพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นไปของสถานการณ์ปัจจุบัน

โครงสร้างของหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า	30	หน่วยกิต
1. กลุ่มวิชาภาษา		12	หน่วยกิต
2. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์		3	หน่วยกิต
3. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์		3	หน่วยกิต
4. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์		4	หน่วยกิต
5. วิชาคอมพิวเตอร์		3	หน่วยกิต
6. กลุ่มวิชาเลือก		5	หน่วยกิต
ข. หมวดวิชาเอก	ไม่น้อยกว่า	96	หน่วยกิต
ประกอบด้วยกลุ่มวิชา ดังต่อไปนี้			
1. วิชาเอกบังคับ		42	หน่วยกิต
2. วิชาเอกเลือก		39	หน่วยกิต
3. วิชาโท (นิสิตสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา เลือกเรียนวิชาโทสาขาอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย บูรพา)		15	หน่วยกิต
ค. หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า		132	หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรวิชาโท ศาสนาและปรัชญา (Minor in Religions and Philosophy)

ก. วิชาโทบังคับ		12	หน่วยกิต
ข. วิชาโทเลือก		3	หน่วยกิต
จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า		15	หน่วยกิต

รายวิชาของหลักสูตรสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป			
1. กลุ่มวิชาภาษา			
1.1 กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ			
1.1.1 ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน			
จำนวนหน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ-ศึกษาด้วยตนเอง)			
รหัสวิชา	ชื่อวิชา		หน่วยกิต
222101	ภาษาอังกฤษ 1 English I		3(3-0-6)
222102	ภาษาอังกฤษ 2 English II		3(3-0-6)
222103	ภาษาอังกฤษ 3 English III		3(3-0-6)

1.1.2 ภาษาอังกฤษวิชาชีพ

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
222201	ภาษาอังกฤษทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 3 English for Humanities and Social Sciences	(3-0-6)

1.2 กลุ่มวิชาภาษาอื่นๆ ให้เลือกเรียน 1 รายวิชา 3 หน่วยกิต จากรายวิชา
ดังต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
222207	การฟัง – พูดภาษาอังกฤษเพื่องานอาชีพ English Listening and Speaking for Careers	3(3-0-6)
222208	การอ่านภาษาอังกฤษเพื่องานอาชีพ English Reading for Careers	3(3-0-6)
222209	การเขียนภาษาอังกฤษเพื่องานอาชีพ English Writing for Careers	3(3-0-6)
222271	ภาษาอังกฤษสำหรับการสมัครงาน English for Job Application	3(3-0-6)
228101	ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร Thai Language Skills for Communication	3(3-0-6)

2. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
265109	มนุษยศาสตร์เชิงบูรณาการ Integrated Humanities	3(3-0-6)

3. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ให้เลือกเรียน 1 รายวิชา 3 หน่วยกิต จากรายวิชาดังต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
241101	จิตวิทยาในการดำเนินชีวิตและการปรับตัว Psychology for Living and Adjustment	3(3-0-6)
262213	สังคมและวัฒนธรรมไทย Thai Society and Culture	3(3-0-6)

4. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
302102	คณิตศาสตร์สำหรับชีวิตประจำวัน Mathematics for Daily Life	2(2-0-4)
309102	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล Marine Natural Resources and Environment	2(2-0-4)

5. วิชาคอมพิวเตอร์

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
885101	เทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวัน Information Technology in Daily Life	3(2-2-5)

6. กลุ่มวิชาเลือก (รวมวิชาทางด้านสุขภาพ)

6.1 กลุ่มวิชาสร้างเสริมสุขภาพ

6.1.1 กลุ่มสร้างเสริมสุขภาพ (กลุ่มที่ 1)

บังคับให้เรียน 1 รายวิชา จำนวน 1 หน่วยกิต จาก 25 รายวิชาต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
850101	การฝึกด้วยเครื่องน้ำหนักเพื่อสุขภาพ Weight Training for Health	1(0-2-1)
850102	การเดิน- วิ่งเพื่อสุขภาพ Walking and Jogging for Health	1(0-2-1)
850103	ฟุตบอลเพื่อสุขภาพ Football for Health	1(0-2-1)
850104	บาสเกตบอลเพื่อสุขภาพ Basketball for Health	1(0-2-1)
850105	วอลเลย์บอลเพื่อสุขภาพ Volleyball for Health	1(0-2-1)
850106	ว่ายน้ำเพื่อสุขภาพ Swimming for Health	1(0-2-1)
850107	ฟุตซอลเพื่อสุขภาพ Futsal for Health	1(0-2-1)
850108	แฮนด์บอลเพื่อสุขภาพ Handball for Health	1(0-2-1)
850109	แบดมินตันเพื่อสุขภาพ Badminton for Health	1(0-2-1)
850110	เทนนิสเพื่อสุขภาพ Tennis for Health	1(0-2-1)
850111	ซอฟท์เทนนิสเพื่อสุขภาพ Soft Tennis for Health	1(0-2-1)
850112	เทเบิลเทนนิสเพื่อสุขภาพ Table Tennis for Health	1(0-2-1)
850113	มวยไทยเพื่อสุขภาพ Muay Thai for Health	1(0-2-1)

850114	กระบี่กระบองเพื่อสุขภาพ Krabi Krabong for Health	1(0-2-1)
850115	ตะกร้อเพื่อสุขภาพ Takraw for Health	1(0-2-1)
850116	ศิลปะการป้องกันตัวเพื่อสุขภาพ Matial Art for Health	1(0-2-1)
850117	เทควันโดเพื่อสุขภาพ Taekwando for Health	1(0-2-1)
850118	โบว์ลิ่งเพื่อสุขภาพ Bowling for Health	1(0-2-1)
850119	เปตองเพื่อสุขภาพ Petangue for Health	1(0-2-1)
850120	ลีลาศเพื่อสุขภาพ Social Dance for Health	1(0-2-1)
850121	แอโรบิกแดนซ์เพื่อสุขภาพ Aerobic Dance for Health	1(0-2-1)
850122	กิจกรรมเข้าจังหวะเพื่อสุขภาพ Rhythmic Activities for Health	1(0-2-1)
850123	โยคะเพื่อสุขภาพ Yoga for Health	1(0-2-1)
850124	วู้ดบอลเพื่อสุขภาพ Woodball for Health	1(0-2-1)
850125	แชร์บอลเพื่อสุขภาพ Chairball for Health	1(0-2-1)

กลุ่มที่ 6.2 -6.4 ให้เลือกเรียน 2 รายวิชา จำนวน 4 หน่วยกิต จากรายวิชาดังต่อไปนี้

6.2 กลุ่มการพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
107104	การพัฒนาจิตให้เกิดปัญญา Mindfulness Cultivation for Wisdom	2(1-3-2)
107105	การจัดการครอบครัว Family Management	2(2-0-4)
107108	ศิลปะการทำงานอย่างมีความสุข Art of Working for Happiness	2 (2-0-4)
241102	การเสริมสร้างบุคลิกภาพและพัฒนาตน Personality and Self Development	2(2-0-4)

245107	ความรู้และความสามารถด้านสารสนเทศในยุคดิจิทัล Information Literacy in the Digital Age	2(2-0-4)
245108	การจัดการความรู้สำหรับการเรียนรู้ที่ยั่งยืน Knowledge Management for Sustainable Learning	2(2-0-4)
311191	รู้รอบเรื่องอาหาร Food Scholar	2(2-0-4)
402401	การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ Training for Professional Development	2(2-0-4)
414202	อารมณ์และการจัดการความเครียด Emotion and Stress Management	2(2-0-4)
423104	การใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีการศึกษา Educational Technology Equipment Operation	2(2-0-4)
423321	การออกแบบและการนำเสนออย่างสร้างสรรค์ Design and Creative Presentation	2(2-0-4)
430312	การบริหารคุณภาพในองค์กรทางการศึกษา Quality Management in Educational Organizations	2(2-0-4)
430314	การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ Learning Organization Management	2(2-0-4)

6.3 กลุ่มวิชาปรัชญา ศาสนา และหน้าที่พลเมือง

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
265108	มนุษย์กับศาสนา Man and Religions	2(2-0-4)
265127	ความจริงและความหมายของชีวิต Reality and Meaning of Life	2(2-0-4)

6.4 กลุ่มตรรกะและการพัฒนาความคิด

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
265503	มนุษย์กับทักษะการคิด Man and Thinking Skills	2(2-0-4)

ข. หมวดวิชาเอก

1. วิชาเอก

1.1 วิชาเอกบังคับ

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
265121	ศาสนาเบื้องต้น Introduction to Religions	3(3-0-6)

265131	ปรัชญาเบื้องต้น Introduction to Philosophy	3(3-0-6)
265222	พุทธศาสนาเถรวาท Theravada Buddhism	3(3-0-6)
265232	ปรัชญาอินเดียสมัยโบราณ Ancient Indian Philosophy	3(3-0-6)
265233	ปรัชญาตะวันตก 1 Western Philosophy I	3(3-0-6)
265241	ตรรกศาสตร์เบื้องต้น Introduction to Logic	3(3-0-6)
265251	จริยศาสตร์ Ethics	3(3-0-6)
265324	ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม Christianity and Islam	3(3-0-6)
265325	พุทธศาสนาในประเทศไทย Buddhism in Thailand	3(3-0-6)
265334	อภิปรัชญา Metaphysics	3(3-0-6)
265361	สุนทรียศาสตร์ Aesthetics	3(3-0-6)
265371	ญาณวิทยา Epistemology	3(3 -0 -6)
235481	สมาธิในพุทธศาสนา Buddhist Meditation	3(2-2-5)
265491	การศึกษาอิสระ Independent Study	3(1-4-4)

1.2 วิชาเอกเลือก

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
265252	จริยศาสตร์ประยุกต์ Applied Ethics	3(3-0-6)
265323	พุทธศานามหายาน Mahayana Buddhism	3(3-0-6)
265326	ศาสนาเปรียบเทียบ Comparative Religions	3(3-0-6)

265327	พุทธจริยศาสตร์ Buddhist Ethics	3(3-0-6)
265328	พุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม Buddhism and Social development	3(3-0-6)
265331	ปรัชญาอินเดียร่วมสมัย Contemporary Indian Philosophy	3(3-0-6)
265332	ปรัชญาตะวันตก 2 Western Philosophy II	3(3-0-6)
265333	ปรัชญาการศึกษา Philosophy of Education	3(3-0-6)
265335	ปรัชญาวิทยาศาสตร์ Philosophy of Science	3(3-0-6)
265336	ปรัชญาไทย Thai Philosophy	3(3-0-6)
265337	ปรัชญาจีนและญี่ปุ่น Chinese and Japanese Philosophy	3(3-0-6)
265338	ปรัชญาภาษา Philosophy of Language	3(3-0-6)
265341	ตรรกศาสตร์สัญลักษณ์ Symbolic Logic	3(3-0-6)
265353	จริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม Environmental Ethics	3(3-0-6)
265423	พุทธเศรษฐศาสตร์ Buddhist Economics	3(3-0-6)
265424	ปรากฏการณ์ทางศาสนาและปัญหาสังคมร่วมสมัย Religious Phenomena and Contemporary Social Problems	3(3-0-6)
265425	ปรัชญาเปรียบเทียบ Comparative Philosophy	3(3-0-6)
265431	ปรัชญาจิต Philosophy of Mind	3(3-0-6)
265433	ปรัชญาสังคมและการเมือง Social and Political Philosophy	3(3-0-6)
265434	ปรัชญาศาสนา Philosophy of Religion	3(3-0-6)
265435	ปรัชญาหลังสมัยใหม่ Postmodern Philosophy	3(3-0-6)

265436. ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย 3(3-0-6)
Contemporary Western Philosophy

2. วิชาโท เรียนในหมวดวิชาใดๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยบูรพาไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต

ค. หมวดวิชาเลือกเสรี

ให้นักศึกษาเลือกเรียนรายวิชาใดๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยบูรพาหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

รายวิชาเลือกเสรีของสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญาได้เปิดวิชาเลือกเสรี ให้กับนิสิตทุกสาขาวิชาที่มีความต้องการจะเรียนเฉพาะบางวิชาที่ตนเองสนใจ ได้แก่

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
265100	จริยธรรมในชีวิตประจำวัน Ethics in Everyday Life	2(2-0-4)
265101	ปรัชญาในภาพยนตร์ Philosophy in Film	2(2-0-4)
265102	พุทธศาสนา Buddhism	2(2-0-4)
265103	สตรีในพุทธศาสนา Women in Buddhism	2(2-0-4)
265104	บาลีศึกษา 1 Pali Study I	2(2-0-4)
265105	บาลีศึกษา 2 Pali Study II	2(2-0-4)
265106	ภาษาฮินดี 1 Hindi I	2(2-0-4)
265107	ภาษาฮินดี 2 Hindi II	2(2-0-4)

รายวิชาของหลักสูตรวิชาโทสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

สำหรับนิสิตทุกสาขาวิชาที่มีความสนใจต้องการเรียนวิชาโทของภาควิชาศาสนาและปรัชญาต้องเป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 หรือปีที่ 3

ก. วิชาโทบังคับ

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
265121	ศาสนาเบื้องต้น Introduction to Religion	3(3-0-6)
265131	ปรัชญาเบื้องต้น Introduction to Philosophy	3(3-0-6)
265241	ตรรกศาสตร์เบื้องต้น Introduction to Logic	3(3-0-6)
265481	สมาธิในพุทธศาสนา Buddhist Meditation	3(2-2-5)

ข. วิชาโทเลือก

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
265222	พุทธศาสนาเถรวาท Theravada Buddhism	3(3-0-6)
265251	จริยศาสตร์ Ethics	3(3-0-6)
265252	จริยศาสตร์ประยุกต์ Applied Ethics	3(3-0-6)
265323	พุทธศาสนามหายาน Mahayana Buddhism	3(3-0-6)
265324	ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม Christianity and Islam	3(3-0-6)
265325	พุทธศาสนาในประเทศไทย Buddhism in Thailand	3(3-0-6)
265326	ศาสนาเปรียบเทียบ Comparative Religion	3(3-0-6)
265327	พุทธจริยศาสตร์ Buddhist Ethics	3(3-0-6)
265328	พุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม Buddhism and Social development	3(3-0-6)
265333	ปรัชญาการศึกษา Philosophy of Education	3(3-0-6)
265335	ปรัชญาวิทยาศาสตร์ Philosophy of Science	3(3-0-6)

265336	ปรัชญาไทย Thai Philosophy	3(3-0-6)
265337	ปรัชญาจีนและญี่ปุ่น Chinese and Japanese Philosophy	3(3-0-6)
265338	ปรัชญาภาษา Philosophy of Language	3(3-0-6)
265341	ตรรกศาสตร์สัญลักษณ์ Symbolic Logic	3(3-0-6)
265353	จริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม Environmental Ethics	3(3-0-6)
265342	พุทธเศรษฐศาสตร์ Buddhist Economics	3(3-0-6)
265424	ปรากฏการณ์ทางศาสนาและปัญหาสังคมร่วมสมัย Religious Phenomena and Contemporary Social Problems	3(3-0-6)
265425	ปรัชญาเปรียบเทียบ Comparative Philosophy	3(3-0-6)
265431	ปรัชญาจิต Philosophy of Mind	3(3-0-6)
265433	ปรัชญาสังคมและการเมือง Social and Political Philosophy	3(3-0-6)
265434	ปรัชญาศาสนา Philosophy of Religion	3(3-0-6)

ความหมายของเลขรหัสวิชา

เลขรหัสสามตัวแรก	หมายถึง	สาขาวิชา
เลข 265	หมายถึง	สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
เลขรหัสตัวที่สี่	หมายถึง	ชั้นปีที่เปิดสอน
เลขรหัสตัวที่ห้า	หมายถึง	หมวดวิชาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
เลข 0,1	หมายถึง	วิชาศึกษาทั่วไป
เลข 2	หมายถึง	วิชาศาสนา
เลข 3	หมายถึง	วิชาปรัชญา
เลข 4	หมายถึง	วิชาตรรกศาสตร์
เลข 5	หมายถึง	วิชาจริยศาสตร์
เลข 6	หมายถึง	วิชาสุนทรียศาสตร์
เลข 7	หมายถึง	วิชาญาณวิทยา
เลข 8	หมายถึง	วิชาสมาธิ

เลข 9	หมายถึง	วิชาการศึกษาศาสตร
เลขรหัสตัวสุดท้าย	หมายถึง	ลำดับรายวิชาของเลขรหัสตัวที่ 5

หลักเกณฑ์ในการประเมินผลนิสิต

1. กฎระเบียบหรือหลักเกณฑ์ในการให้ระดับคะแนน (เกรด)

ให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยบูรพา ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2552 ข้อ 17 ระบบการให้คะแนน ดังต่อไปนี้

17.1 ระบบการให้คะแนนเป็นแบบมีค่าระดับชั้น แบ่งเป็น 8 ระดับ คือ A, B+, B, C+, C, D+, D และ F ซึ่งคิดเป็นค่าระดับชั้น 4.0, 3.5, 3.0, 2.5, 2.0, 1.5, 1.0 และ 0 ตามลำดับ

17.2 ระบบการให้คะแนนเป็นแบบไม่มีค่าระดับชั้น ให้คะแนนเป็น S, U, I, W และ au ซึ่งมีความหมาย ดังนี้ ผลการศึกษาผ่านตามเกณฑ์, ผลการศึกษาไม่ผ่านตามเกณฑ์, การประเมินผลยังไม่สมบูรณ์, งดเรียนโดยได้รับอนุมัติ และการศึกษาไม่นับหน่วยกิต ตามลำดับ

2. กระบวนการตรวจสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนิสิต :

2.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบประจำรายวิชา ประเมินข้อสอบให้มีความสอดคล้องกับการประเมินผลการเรียนรู้

2.2 การประเมินผลของแต่ละรายวิชาต้องผ่านที่ประชุมของภาควิชาหรือคณะกรรมการที่ภาควิชาแต่งตั้งก่อนประกาศผลสอบ

2.3 ตรวจสอบรายงานในรายวิชา

3. เกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

ให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยบูรพา ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2552 ข้อ. 30 การให้ปริญญา มหาวิทยาลัยจะพิจารณานิสิตที่ได้ยื่นความจำนงขอรับปริญญาและมีความประพฤติดี เสนอชื่อต่อสภามหาวิทยาลัยเพื่ออนุมัติปริญญาบัณฑิต หรือปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

30.1 ปริญญาบัณฑิต นิสิตผู้มีสิทธิได้รับปริญญาบัณฑิตต้องสอบได้จำนวนหน่วยกิตครบตามหลักสูตร และได้ค่าระดับชั้นเฉลี่ยสะสมไม่น้อยกว่า 2.00

30.2 ปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับสอง นิสิตผู้มีสิทธิได้รับปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับสองต้องสอบได้จำนวนหน่วยกิตครบตามหลักสูตร 4 ปี หรือ 5 ปี หรือ 6 ปี ได้ค่าระดับชั้นเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.25 ขึ้นไป และไม่เคยสอบได้ D+ D F หรือ U ในรายวิชาใด

30.3 ปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง นิสิตผู้มีสิทธิได้รับปริญญาบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง ต้องสอบได้จำนวนหน่วยกิตครบตามหลักสูตร 4 ปี หรือ 5 ปี หรือ 6 ปี ได้ค่าระดับชั้นเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.60 ขึ้นไป และไม่เคยสอบได้ D+ D F หรือ U ในรายวิชาใด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมบุรณ์ บุญฤทธิ์ (2547) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2538 สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้แบบจำลองของ ชิพ (CIPP) เป็นกรอบในการประเมิน โดยมีกลุ่มประชากร 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร จำนวน 39 รูป/คน อาจารย์ จำนวน 69 รูป/คน นิสิตจำนวน 132 รูป และผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ จำนวน 163 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 403 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการประเมินผล โดยแจกให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเมื่อนำแบบประเมินที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำให้ผลวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) ด้านบริบท (Context) มีความเหมาะสมสอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมาก ทั้งในด้านความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และมีความสอดคล้องกับสมณสารูปของเรียน (2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย ทั้งในปัจจัยตัวป้อน ด้านอาจารย์ นิสิต และ ส่วนประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน (3) ด้านกระบวนการ (Process) พบว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล (4) ด้านผลผลิต (Product) พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะทั่วไปของผลผลิต (5) ด้านผลกระทบ (Impact) พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณลักษณะทั่วไป และความพึงพอใจที่ได้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ

อนุกูล พลศิริ (2548) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แบบจำลอง ชิพ (CIPP) เป็นกรอบในการประเมิน โดยมีกลุ่มประชากรตัวอย่างได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน 17 คน ประชากร คืออาจารย์ผู้สอน 10 คน ผู้สำเร็จการศึกษา 32 คน และนักศึกษา 37 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 5 ฉบับ โดยจากการวิจัยพบว่า (1) ด้านบริบท (Context) พบว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากต่อวัตถุประสงค์และสภาพสังคมปัจจุบัน (2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านอาจารย์และนักศึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ด้านส่วนประกอบที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง (3) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านเตรียมการ การดำเนินการ และการประเมินผลหลักสูตร การเตรียมการสอน เทคนิคและวิธีสอน และการวัดและประเมินผลของอาจารย์อยู่ในระดับมาก (4) ด้านผลผลิต (Product) ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

ชญาอนุตม์ ศิริอินทร์ (2551) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ โดยใช้รูปแบบจำลองของ ชิพ (CIPP) เป็นกรอบในการประเมิน โดยมีกลุ่มประชากรตัวอย่างได้แก่ อาจารย์ 12 คน นักศึกษา 33 คน ผู้สำเร็จการศึกษา 8 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม 4 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า (1) ด้านบริบท (Context) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหารายวิชามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา (2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) อาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในแผน ข ผู้สำเร็จการศึกษาทำงานตรงกับสาขาที่เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก (3) ด้านกระบวนการ (Process) พบว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (4) ด้านผลผลิต (Product) พบว่าผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษามีความพึงพอใจต่อผู้สำเร็จการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ชลาริพ วสุวัต (2554) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้แบบจำลองของ ชิพ (CIPP) เป็นกรอบในการประเมิน โดยมีกลุ่มประชากรตัวอย่าง 4 กลุ่มคือ 1) ผู้สำเร็จหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ รหัส 45... ถึง รหัส 48... 2) นักศึกษาซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรฯ รหัส 45... ถึง รหัส 48... 3) ผู้ประสานงานกระบวนการวิชา และผู้สอน และ 4) ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสำรวจความคิดเห็น จำนวน 4 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ผู้สอนชาวต่างประเทศ จำนวน 1 ฉบับ และนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า (1) โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาของกระบวนการวิชาในหลักสูตรฯ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ในระดับดีมาก (2) กระบวนการวิชาต่างๆ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในระดับดี เนื้อหาของกระบวนการวิชาส่วนใหญ่ มีปริมาณ และระดับความยากง่ายเหมาะสม ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ มีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ทันสมัยและมีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างของผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิตมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตในระดับดีมาก (3) จุดเด่นของหลักสูตรฯ คือการที่หลักสูตรฯ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนจากสาขาวิชาที่หลากหลายเข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรฯ และเนื้อหาของกระบวนการวิชามุ่งเน้นการบูรณาการความรู้ในสาขาวิชาภาษาศาสตร์ สาขาวิชาวรรณคดี และทักษะการสื่อสารต่างๆ เข้าไว้ในหลักสูตรฯ จุดด้อยปัญหา และอุปสรรคของหลักสูตรฯ ได้แก่ การที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ โดยเฉพาะทักษะการเขียน ส่งผลกระทบต่อการศึกษาลดหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำการค้นคว้าแบบอิสระ ทำให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาช้ากว่ากำหนด ด้านการบริหารจัดการในหลักสูตรฯ ได้แก่ การมีกระบวนการเลือกน้อย และการเปลี่ยนแผนการเรียนบ่อยครั้ง

วไลพร อาจารย์วัฒนา (2555) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย คณะพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แบบจำลองของ ชิพ (CIPP) เป็นกรอบในการประเมิน และมีกลุ่มประชากรตัวอย่างได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามจำนวน 4 ชุด วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t test dependent ซึ่งจากการวิจัยพบว่า (1) ด้านบริบท (Context) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ก่อให้เกิดการพัฒนามหาบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน และตั้งอยู่บนปรัชญาการอุดมศึกษา รวมถึงสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของชาติและนโยบายของมหาวิทยาลัย สามารถนำไปปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลได้จริง (2) ปัจจัยนำเข้า (Input) โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า ประชากรทั้งสามกลุ่ม

ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม (3) ด้านกระบวนการ (Process) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาความเหมาะสมทั้ง 2 ด้านคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลของอาจารย์ และด้านการควบคุมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการจัดสอบประมวลความรู้ ซึ่งมีความเหมาะสมในระดับมาก (4) ด้านผลผลิต (Product) พบการมีผลจากการดำเนินงานของหลักสูตร และคุณลักษณะของบัณฑิต มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของสังคม ในระดับมาก

สรุป จากการศึกษาการประเมินหลักสูตรการเรียนการสอนพบว่าในการประเมินหลักสูตรในระดับมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มักจะใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เนื่องจากเป็นกระบวนการหาข้อมูลและการให้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุด เป็นการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมินผล การรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อการตัดสินใจ และการประมวลข้อมูลเสนอเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งการประเมินแต่ละครั้งจะมีความครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดซึ่งทำให้สามารถพิจารณาได้อย่างครบองค์ประกอบ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ในการประเมิน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับคณาจารย์ นิสิต บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มประชากรในการให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษที่สอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา จำนวน 15 คน
2. นิสิตชั้นปีที่ 1-4 สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 491 คน
3. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน จำนวน 73 คน
4. ผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาบัณฑิตที่ส่งแบบสอบถามกลับมา จำนวน 55 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อนำไปประเมินหลักสูตรโดยแบ่งได้ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษที่สอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา จำนวน 15 คน

2. แบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ชุดได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา โดยประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร 3) กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม 4) คุณลักษณะอาจารย์ 5) การวัดและประเมินผล 6) สิ่งอำนวยความสะดวก โดยนิสิตชั้นปีที่ 1-4 และบัณฑิตที่จบหลักสูตรในปีการศึกษา 2557 แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 การประเมินหลักสูตร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิต ที่จบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา โดยประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ความรู้ ความสามารถ

และทักษะการปฏิบัติงาน 2) คุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน 3) บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ โดยผู้ใช้บัณฑิตเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 คุณภาพของบัณฑิต

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร

เครื่องมือพัฒนาขึ้น และได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย 5 ท่าน ประกอบไปด้วย

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรวัต แสงสุริยงค์
- 2) ดร.ศักดินา บุญเปี่ยม
- 3) ดร.ประชา อินัง
- 4) ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ
- 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สยาม ราชวัตร

เมื่อนำไปทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยการเก็บตัวอย่างกลุ่มละ จำนวน 30 ชุดได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยแบ่งออกได้เป็น นิสิต = 0.98 บัณฑิต = 0.97 และผู้ใช้บัณฑิต = 0.95

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ (Percentage) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 4 หมายถึง ดี

คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ควรปรับปรุง

คะแนน 1 หมายถึง ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

เกณฑ์ในการแปลความหมายพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยเลขคณิตของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ (บุปผา บุตรมณี, 2547:59)

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง ดีมาก

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง ดี

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง ควรปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยแบบสอบถาม โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size)
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถาม โดยจะนำเสนอข้อมูลเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้กลุ่มประชากรในการวิเคราะห์ 4 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษ จำนวน 15 ท่าน นิสิตที่กำลังศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา จำนวน 491 คน บัณฑิตที่จบการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา จำนวน 73 คน และ ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 55 ท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนิสิตที่ จำแนกตามเพศ (N = 491)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	172	35
หญิง	319	65
รวม	491	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิงมากกว่าเพศชาย จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 65 และจำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 35 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนิสิตจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา (N = 491)

ชั้นปีที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชั้นปีที่ 1	132	26.9
ชั้นปีที่ 2	110	22.4
ชั้นปีที่ 3	116	23.6
ชั้นปีที่ 4	133	27.1
รวม	491	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา มากที่สุด ได้แก่ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 27.1 รองลงมา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 และชั้นปีที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด ได้แก่ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนิสิต จำแนกตามระบบการเรียน (N = 491)

ระบบการเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาคปกติ	196	39.9
ภาคพิเศษ	295	60.1
รวม	491	100

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระบบเรียน ที่เรียนภาคพิเศษมากกว่าภาคปกติ ได้แก่ จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 60.1 และภาคปกติ จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของนิสิต จำแนกตามเกรดเฉลี่ย (N = 491)

เกรดเฉลี่ย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.00 – 2.40	77	15.7
2.41 – 3.00	221	45.0
3.01 – 4.00	193	39.3
รวม	491	100.0

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม แยกตามเกรดเฉลี่ย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเกรดเฉลี่ยที่มากที่สุด อยู่ที่ 2.41 – 3.00 จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา ได้แก่ 3.01 – 4.00 จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 และ เกรดเฉลี่ยอยู่ที่ 1.00 – 2.40 จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามเพศ (N =73)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	26	35.6
หญิง	47	64.4
รวม	73	100

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม แยกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.4 และ 35.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามอายุ (N =73)

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20-22	15	20.5
23-25	57	78.1
26 ขึ้นไป	1	1.4
รวม	73	100

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม แยกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ระหว่าง 23 – 25 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.1 รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 20-22 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.5 และ อายุตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.4

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามปีที่สำเร็จการศึกษา (N =73)

ปีที่สำเร็จการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2557	48	65.8
2558	25	34.2
รวม	73	100

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปีสำเร็จการศึกษา พบว่า สำเร็จการศึกษา ในปีการศึกษา 2557 มากกว่า ปีการศึกษา 2558 คิดเป็นร้อยละ 65.8 และ ร้อยละ 34.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามประเภทหน่วยงานที่ทำงาน (N =73)

ประเภทหน่วยงานที่ทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เอกชน	30	41.1
รัฐวิสาหกิจ	3	4.1
ราชการ	12	16.4
อื่น ๆ	28	38.4
รวม	73	100.0

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามหน่วยงานที่ทำงาน พบว่า ทำงานในหน่วยงานเอกชน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมาทำงานในหน่วยงานอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 38.4 และ ทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.1

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามสถานภาพปฏิบัติงาน (N =73)

สถานภาพปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีงานทำ	21	28.8
ลูกจ้างชั่วคราว	7	9.6
เจ้าของกิจการ	8	11.0
บริษัท, ธุรกิจเอกชน	13	17.8
หัวหน้างาน	0	0
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	2.7
ลูกจ้างประจำ	14	19.2
ข้าราชการ	2	2.7
อื่น ๆ	6	8.2
รวม	73	100.0

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพปฏิบัติงาน พบว่า บัณฑิตที่จบไปยังไม่มีการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 28.8 มากที่สุด รองลงมา เป็นลูกจ้างประจำ คิดเป็นร้อยละ 19.2 และพบว่าทำงานเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 2.7 น้อยที่สุด และยังไม่มีการมีบัณฑิตคนใดได้เป็นหัวหน้างาน

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บัณฑิต จำแนกตามเพศ (N =55)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	20	36.4
หญิง	35	63.6
รวม	55	100

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.6 และ 36.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บัณฑิต จำแนกตามอายุ (N =55)

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20 – 25	34	61.8
26 – 30	3	5.5
30 – 35	6	10.9
36 – 40	3	5.5
40 ปี ขึ้นไป	9	16.4
รวม	55	100

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า มีอายุระหว่าง 20 – 25 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.8 รองลงมา มีอายุระหว่าง 40 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.4 และมีอายุระหว่าง 26 – 30 และ 36 – 40 มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.5

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บัณฑิต จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน (N =55)

ประสบการณ์การทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2	35	63.6
3-4	1	1.8
5 ปีขึ้นไป	19	34.5
รวม	55	100

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 1-2 ปีมากที่สุด คิดเป็น

ร้อยละ 63.6 รองลงมา มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 34.5 และประสบการณ์ 3-4 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บัณฑิต จำแนกตามประเภทหน่วยงานที่ทำงาน (N =55)

ประเภทหน่วยงานที่ทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เอกชน	31	56.4
รัฐวิสาหกิจ	5	9.1
ราชการ	16	29.1
อื่น ๆ	3	5.5
รวม	55	100.0

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทหน่วยงานที่ทำงานของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า เป็นหน่วยงานเอกชน ร้อยละ 56.4 มากที่สุด รองลงมา เป็นหน่วยงานราชการ ร้อยละ 29.1 และประเภทอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 5.5

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของบัณฑิต จำแนกตามสถานภาพผู้ใช้บัณฑิต (N =55)

สถานภาพปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เจ้าของกิจการ	10	18.2
หัวหน้าส่วนงาน	26	47.3
อื่น ๆ	19	34.5
รวม	55	100.0

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า เป็นหัวหน้าส่วนงาน ร้อยละ 47.3 มากที่สุด อื่น ๆ ร้อยละ 34.5 รองลงมา และเจ้าของกิจการ ร้อยละ 18.2 น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนา
และปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยให้นิสิต บัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิตตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์คณาจารย์ของภาควิชา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยนำผลเสนอผลการประเมิน ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยนิสิตและบัณฑิต

ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	นิสิต (N = 491)		บัณฑิต (N = 73)	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
1. ส่งเสริมในการคิดอย่างมีเหตุผล	4.26	0.70	4.51	0.50
2. ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม	4.23	0.71	4.60	0.49
3. ส่งเสริมการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง	4.14	0.81	4.48	0.58
4. สอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐและ วิสาหกิจ	3.74	0.89	4.11	0.69
5. สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน	3.96	0.79	4.22	0.69
6. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อที่ระบุไว้ มีความเหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	3.97	0.81	4.19	0.65
7. ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ	3.87	0.90	4.27	0.71
รวมเฉลี่ย	3.42	0.80	4.34	0.61

จากตารางที่ 16 พบว่า นิสิตที่ประเมินด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า หลักสูตรส่งเสริมในการคิดอย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.26$) รองลงมา ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.23$) และ ส่งเสริมการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.14$) ส่วนหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐและวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.74$)

ส่วนบัณฑิตที่ประเมินด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.34$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีมาก 2 ข้อ ได้แก่ ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมในการคิดอย่างมีเหตุผล และอยู่ในระดับดี 5 ข้อ ได้แก่

ส่งเสริมการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับสภาพของสังคม ปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อที่ระบุไว้มีความเหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และ สอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐและวิสาหกิจ

ผลการประเมินหลักสูตรด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยบัณฑิต ภาพรวมเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ส่วนนิสิตประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลางซึ่งต่ำกว่า บัณฑิต จากการสัมภาษณ์ของคณาจารย์ผู้สอนและอาจารย์พิเศษ เห็นว่าหลักสูตรส่งเสริมให้นิสิต และบัณฑิตเป็นผู้มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม ฝึกให้เป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง เมื่อนิสิตหรือ บัณฑิตที่จบไปสามารถทำงานอิสระ และสอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐและวิสาหกิจ (คณาจารย์, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2558)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านเนื้อหาวิชาของ หลักสูตร โดยนิสิตและบัณฑิต

เนื้อหาวิชาของหลักสูตร	นิสิต (N = 491)		บัณฑิต (N = 73)	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
1. เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร	4.14	0.70	4.25	0.61
2. เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	3.88	0.76	4.12	0.66
3. เนื้อหาวิชามีความถูกต้องเหมาะสมและทันสมัย	3.90	0.80	4.19	0.75
4. เนื้อหาของแต่ละรายวิชาไม่ซ้ำซ้อนกัน	3.75	0.88	4.05	0.76
5. สัดส่วนเนื้อหาศาสนาและปรัชญามีความเหมาะสม	3.98	0.80	4.38	0.65
6. เนื้อหาวิชา ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ ไป ประยุกต์ใช้ในสังคมและในการปฏิบัติงานจริงได้	4.09	0.80	4.41	0.72
7. เนื้อหาวิชา มีการจัดลำดับการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม	3.97	0.77	4.32	0.64
8. เนื้อหาของแต่ละรายวิชาสอดคล้องกับจำนวนหน่วยกิต	3.92	0.79	4.27	0.69
9. เนื้อหาสอดคล้องและร่วมสมัยกับการประยุกต์ใช้ในการ ประกอบอาชีพได้	3.85	0.90	4.15	0.68
10. เนื้อหาที่ส่งเสริมด้านภาษาต่างประเทศ	3.54	1.03	3.93	0.88
รวมเฉลี่ย	3.90	0.82	4.20	0.70

จากตารางที่ 17 พบว่า นิสิตที่ประเมินด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.90$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ย ความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.14$) รองลงมา เนื้อหาวิชา ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้

ในสังคมและในการปฏิบัติงานจริงได้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.09$) และ สัดส่วนเนื้อหาศาสนาและปรัชญามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.98$) เนื้อหาที่ส่งเสริมด้านภาษาต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.54$)

ส่วนบัณฑิตที่ประเมินด้านเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.20$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า เนื้อหารายวิชา ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในสังคมและในการปฏิบัติงานจริงได้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.41$) รองลงมา สัดส่วนเนื้อหาศาสนาและปรัชญามีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.38$) และเนื้อหาวิชา มีการจัดลำดับการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.32$) เนื้อหาที่ส่งเสริมด้านภาษาต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.93$)

โดยภาพรวมผลการประเมินเนื้อหาวิชาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ทั้งนิสิต และบัณฑิต เมื่อพิจารณารายชื่อที่นิสิตและบัณฑิตประเมินเนื้อหาวิชาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมาเป็นอันดับแรกเหมือนกันคือ เนื้อหารายวิชา ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในสังคมและในการปฏิบัติงานจริงได้ และค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเป็นอันดับสุดท้ายเหมือนกัน คือ เนื้อหาที่ส่งเสริมด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งคณาจารย์ผู้สอนและอาจารย์พิเศษสะท้อนว่าเนื้อหาหลักสูตรทั้งส่วนของปรัชญา และส่วนของศาสนาส่งเสริมให้นิสิตและบัณฑิตรู้จักประยุกต์เนื้อหาวิชาที่เรียนนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ส่วนของภาษาต่างประเทศในแต่ละรายวิชา ก็จะกระตุ้น ส่งเสริมให้นิสิตศึกษาค้นคว้าหาตำรามาอ่านและฝึกแปล เพื่อประกอบการเรียน (คณาจารย์, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2558)

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านคุณลักษณะของอาจารย์โดยนิสิตและบัณฑิต

ด้านคุณลักษณะของอาจารย์	นิสิต (N = 491)		บัณฑิต (N = 73)	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
1. มีคุณสมบัติตรงกับสาขาวิชา	4.37	0.70	4.60	0.72
2. มีตำแหน่งทางวิชาการ	4.24	0.77	4.52	0.68
3. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน	4.30	0.73	4.55	0.60
4. มีผลงานด้านวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน	4.19	0.74	4.48	0.62
5. มีความรู้ความสามารถในการเขียนตำราวิชาการในสาขา	4.19	0.75	4.48	0.60
6. มีภาระงานด้านการสอน ด้านบริการวิชาการ ด้านบริการสังคมและด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	4.13	0.75	4.44	0.64

ด้านคุณลักษณะของอาจารย์	นิสิต (N = 491)		บัณฑิต (N =73)	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
7. ส่งเสริมให้นิสิตนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	4.16	0.81	4.52	0.58
8. มีคุณสมบัติตรงกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา วัตถุประสงค์ของสาขาวิชา	4.20	0.79	4.49	0.66
9. อาจารย์มีความสามารถและมีทักษะการ ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมสมัยในการ สอนอย่างเหมาะสม	4.13	0.80	4.49	0.64
10. อาจารย์มีทักษะที่ปรึกษาแนะแนวการ เรียนการใช้ชีวิต	4.18	0.78	4.52	0.58
11. อาจารย์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้อย่างเหมาะสม	4.27	0.74	4.64	0.51
รวมเฉลี่ย	4.21	0.76	4.51	0.61

จากตารางที่ 18 พบว่า นิสิตที่ประเมินด้านคุณลักษณะของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.21$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า มีคุณสมบัติตรงกับสาขาวิชา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด ($\bar{X}=4.37$) รองลงมา มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.30$) และอาจารย์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.27$) มีภาระงานด้านการสอน ด้านบริการวิชาการ ด้านบริการสังคมและด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอาจารย์มีความสามารถและมีทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมสมัยในการสอนอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดของทุกข้ออยู่ที่ ($\bar{X}=4.13$)

ส่วนบัณฑิตที่ประเมินด้านคุณลักษณะของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.51$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) พบว่า อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ อาจารย์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.64$) มีคุณสมบัติตรงกับสาขาวิชา ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.60$) และมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.55$) มีตำแหน่งทางวิชาการ ส่งเสริมให้นิสิตนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน และอาจารย์มีทักษะที่ปรึกษาแนะแนวการเรียนการใช้ชีวิต ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.52$) และอยู่ในระดับดี จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ มีคุณสมบัติตรงกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา วัตถุประสงค์ของสาขาวิชาอาจารย์ มีความสามารถและมีทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมสมัยในการสอนอย่างเหมาะสม ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.49$) มีผลงานด้านวิชาการและงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน มีความรู้ความสามารถในการเขียนตำราวิชาการในสาขา ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ (\bar{X} =4.48) และมีภาระงานด้านการสอน ด้านบริการวิชาการ ด้านบริการสังคมและด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดอยู่ที่ (\bar{X} =4.44)

เมื่อพิจารณาจะพบว่าบัณฑิตประเมินด้านคุณลักษณะของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงกว่านิสิต แต่จะการสัมภาษณ์คณาจารย์ในภาควิชาและอาจารย์ผู้สอน พบว่า คณาจารย์ของภาควิชาเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิตรงกับสาขาที่เปิดสอนเป็นส่วนใหญ่ อันเนื่องมาจากระบบการรับอาจารย์จะกำหนดคุณสมบัติตรงกับสาขาที่ต้องการ แต่ภาควิชายังมีจุดอ่อนในเรื่องของตำแหน่งวิชาการซึ่งภาควิชามีแผนสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาทำผลงานทางวิชาการเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการเป็นประจำทุกปี (คณาจารย์, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2558)

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม โดยนิสิตและบัณฑิต

ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม	นิสิต (N = 491)		บัณฑิต (N = 73)	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
1. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา	4.08	0.75	4.40	0.57
2. มีการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ	3.81	0.77	4.15	0.73
3. จัดกิจกรรมการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	3.89	0.81	4.23	0.69
4. นิสิตมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน	4.02	0.78	4.33	0.64
5. เปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและซักถาม	4.18	0.77	4.44	0.62
6. มีการวางแผนและเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า	4.07	0.76	4.32	0.68
7. ใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	4.04	0.78	4.32	0.62
8. อาจารย์สามารถดำเนินการสอนเนื้อหาต่างๆได้ครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่	4.05	0.78	4.32	0.72
9. อาจารย์ใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาที่กำหนดไว้	3.97	0.78	4.27	0.67
10. มีการมอบหมายงานให้นิสิตและติดตามผลงาน	3.97	0.77	4.36	0.71
11. มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะนอกชั้นเรียน	3.89	0.85	4.32	0.66
12. มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยาย	3.85	0.91	4.32	0.68
13. มีการพานิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่	3.60	1.02	4.25	0.72
14. ส่งเสริมสนับสนุนการเตรียมความพร้อมในการออกไปทำงานให้กับนิสิต	3.79	0.96	4.21	0.79
15. อาจารย์มีการสอดแทรกจริยธรรมให้นิสิต	4.07	0.82	4.36	0.69
16. มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้	3.92	0.86	4.29	0.71

ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม	นิสิต (N = 491)		บัณฑิต (N = 73)	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
17. มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นิสิตคิดสร้างสรรค์	3.96	0.79	4.38	0.63
18. มีกิจกรรมที่กระตุ้นให้นิสิตค้นหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	4.04	0.81	4.36	0.63
19. มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นิสิตคิดวิเคราะห์สังเคราะห์	4.02	0.80	4.42	0.64
รวมเฉลี่ย	3.96	0.82	4.32	0.67

จากตารางที่ 19 พบว่า นิสิตที่ประเมินด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.96$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับความเหมาะสมสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมมีการเปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและซักถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.18$) รองลงมา กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.08$) มีการวางแผนและเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าและอาจารย์มีการสอดแทรกจริยธรรมให้นิสิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.07$) มีการพานิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.60$)

ส่วนบัณฑิตที่ประเมินด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.32$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับความเหมาะสมสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมมีการเปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและซักถาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.44$) รองลงมา มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นิสิตคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.42$) และกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.40$) มีการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=4.15$)

ภาพรวมของการประเมินด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมของนิสิตและบัณฑิตมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทั้งนิสิตและบัณฑิตเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมของภาควิชาในอันดับแรกมีความเหมาะสมเหมือนกัน คือ กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมมีการเปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและซักถาม ส่วนอันดับค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอันดับสุดท้ายมีความแตกต่างกัน ได้แก่ นิสิตคิดว่า หลักสูตรฯ มีการพานิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ส่วนบัณฑิตเห็นว่าหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ จากการสัมภาษณ์คณาจารย์ผู้สอนและอาจารย์พิเศษ สะท้อนว่าในกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมของนิสิต อาจารย์แต่ละวิชาจะดูความเหมาะสมของรายวิชาไปเพื่อให้นิสิตได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา (คณาจารย์, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2558)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านการประเมินผล โดย นิสิตและบัณฑิต

ด้านการประเมินผล	นิสิต (N = 491)		บัณฑิต (N =73)	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
1. มีการวางแผนทบทวนและการให้คะแนนไว้อย่างชัดเจน	4.14	0.74	4.48	0.62
2. มีการวัดผลและการให้คะแนนตามความมุ่งหมายที่ได้วางไว้	4.02	0.72	4.37	0.58
3. นิสิตมีส่วนร่วมในการวางแผนทบทวนผลและประเมินผล	3.96	0.80	4.26	0.66
4. มีการประเมินผลเป็นไปตามหลักวิชาการ	4.05	0.75	4.34	0.60
5. มีการประเมินผลทั้งระหว่างภาคเรียนและปลายภาค	4.07	0.78	4.34	0.58
6. มีการแจ้งการประเมินผลให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง	3.94	0.89	4.36	0.67
7. มีการนำผลจากการวัดผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน	3.97	0.82	4.33	0.60
8. การประเมินผลการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความยุติธรรม	4.07	0.81	4.33	0.64
9. เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการสอนของอาจารย์	4.18	0.78	4.37	0.58
10. เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการเรียนของตนเอง	4.09	0.76	4.33	0.59
รวมเฉลี่ย	4.05	0.79	4.35	0.61

จากตารางที่ 20 พบว่า นิสิตที่ประเมินด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.05$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับพบว่า เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการสอนของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด ($\bar{X}=4.18$) รองลงมา มีการวางแผนทบทวนและการให้คะแนนไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=4.14$) เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการเรียนของตนเอง มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=4.09$) มีการแจ้งการประเมินผลให้ผู้เรียนทราบทุกครั้งมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.94$)

ส่วนบัณฑิตที่ประเมินด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.35$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า มีการวางแผนทบทวนและการให้คะแนนไว้อย่างชัดเจนมีค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.48$) รองลงมา มีการวัดผลและการให้คะแนนตามความมุ่งหมายที่ได้วางไว้ และ เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการสอนของอาจารย์ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากันอยู่ที่ ($\bar{X}=4.37$) และมีการแจ้งการประเมินผลให้ผู้เรียน

ทราบทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.36$) นิสิตมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=4.26$)

ภาพรวมการประเมินด้านการประเมินผลของนิสิต และบัณฑิตพบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม อยู่ในระดับดี เท่ากัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทั้งนิสิตและบัณฑิต เห็นว่ามีการวางแผนจัดการวัดและการให้คะแนนไว้อย่างชัดเจนมาเป็นอันดับแรกเหมือนกัน ทั้งนี้คณาจารย์ผู้สอนในแต่ละรายวิชา ก็จะมีเกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละวิชาที่มีความแตกต่างกันไปตามเนื้อหาของรายวิชา และวิธีการสอน เมื่อสิ้นสุดการเรียนในแต่ละภาคการศึกษา เมื่อจะส่งผลการเรียนให้กับคณะและมหาวิทยาลัย ภาควิชาจะมีการประชุมกันถึงการให้คะแนนในแต่ละรายวิชา หากวิชาใดที่ให้เกรด ผิดปกติก็จะซักถามถึงที่มาที่ไปของการให้คะแนนของนิสิตกลุ่มนั้น (คณาจารย์, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2558)

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยนิสิตและบัณฑิต

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	นิสิต (N = 491)		บัณฑิต (N = 73)	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
1. มีโสตทัศนูปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพียงพอ	3.92	0.81	4.26	0.68
2. มีความสะดวกในการใช้บริการด้านโสตทัศนูปกรณ์	3.88	0.79	4.07	0.75
3. โสตทัศนูปกรณ์มีความทันสมัย	3.85	0.84	4.11	0.75
4. โสตทัศนูปกรณ์มีคุณภาพอยู่ในสภาพที่ใช้การได้	3.85	0.84	4.21	0.68
5. มีเอกสารประกอบการเรียนการสอน	3.85	0.87	4.29	0.67
6. เอกสารประกอบการเรียนการสอนมีความทันสมัย	3.79	0.88	4.19	0.75
7. ตำราและเอกสารด้านศาสนาและปรัชญา มีจำนวนเพียงพอ	3.73	0.97	4.21	0.78
8. ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนิสิต	3.98	0.88	4.04	0.78
9. มีห้องเรียนเพียงพอ	4.04	0.89	4.12	0.78
รวมเฉลี่ย	3.88	0.86	4.17	0.74

จากตารางที่ 21 พบว่า นิสิตที่ประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.88$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า มีห้องเรียนเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด ($\bar{X}=4.04$) รองลงมา ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนิสิต มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=3.98$) และ มีโสตทัศนูปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพียงพอมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=3.92$) ตำราและเอกสารด้านศาสนาและปรัชญา มีจำนวนเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.73$)

ส่วนบัณฑิตที่ประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.17$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า มีเอกสารประกอบการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.29$) รองลงมา มีโสตทัศนูปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพียงพอ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=4.26$) โสตทัศนูปกรณ์มีคุณภาพอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ และตำราและเอกสารด้านศาสนาและปรัชญา มีจำนวนเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่เท่ากันอยู่ที่ ($\bar{X}=4.21$) ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนิสิต มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.04$)

ภาพรวมการประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของนิสิต และบัณฑิตพบว่ามีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม อยู่ในระดับดี เท่ากัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตและบัณฑิตประเมินเป็นรายข้อมีความแตกต่างกัน นิสิตประเมินว่ามีห้องเรียนเพียงพอ มาเป็นอันดับแรก ส่วนบัณฑิตประเมินมีโสตทัศนูปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพียงพอมาเป็นอันดับแรก ซึ่งในประเด็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกคณาจารย์ผู้สอนมองว่าด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกจะอยู่ที่คณะเป็นผู้จัดสรรให้ อาจารย์ผู้สอนจะเป็นเรื่องเอกสารและตำราที่ใช้ในการเรียนการสอนมากกว่า (คณาจารย์, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2558)

ตารางที่ 22 สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินหลักสูตรในแต่ละด้านโดยนิสิตและบัณฑิต

สรุปในแต่ละด้านโดยนิสิตและบัณฑิต	นิสิต (N = 491)		บัณฑิต (N = 73)	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
1. ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	3.42	0.80	4.34	0.61
2. ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร	3.90	0.82	4.20	0.70
3. ด้านคุณลักษณะของอาจารย์	4.21	0.76	4.51	0.61
4. ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม	3.96	0.82	4.32	0.67
5. ด้านการประเมินผล	4.05	0.79	4.35	0.61
6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.88	0.86	4.17	0.74
รวมเฉลี่ย	3.90	0.81	4.32	0.72

จากตารางที่ 22 สรุปผลการประเมินหลักสูตรในแต่ละด้านของนิสิต พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในระดับดี ($\bar{X}=3.90$) เมื่อเรียงลำดับความเหมาะสมเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณลักษณะของอาจารย์มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุดอยู่ในระดับดี อยู่ที่ ($\bar{X}=4.21$) รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมระดับดี อยู่ที่ ($\bar{X}=4.05$) และอันดับสุดท้ายด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมระดับดี อยู่ที่ ($\bar{X}=3.42$)

ผลการประเมินหลักสูตรของบัณฑิต พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดีที่ ($\bar{X}=4.32$) เมื่อเรียงลำดับความเหมาะสมเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณลักษณะของอาจารย์มีค่าเฉลี่ย

ความเหมาะสมมากที่สุดอยู่ในระดับดีมาก อยู่ที่ ($\bar{X}=4.51$) รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี อยู่ที่ ($\bar{X}=4.35$) และอันดับสุดท้ายด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี อยู่ที่ ($\bar{X}=4.17$)

สรุปภาพรวมของการประเมินหลักสูตรของนิสิตและบัณฑิต พบว่า นิสิตและบัณฑิต ประเมินหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดีเท่ากัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านิสิต ประเมินด้านคุณลักษณะของอาจารย์ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด อยู่ในระดับดี ส่วนบัณฑิตประเมินด้านคุณลักษณะของอาจารย์ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุดเช่นเดียวกัน และให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี มากซึ่งสูงกว่านิสิต

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงาน โดยผู้ใช้บัณฑิต

ความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงาน	ผู้ใช้บัณฑิต (N = 55)	
	ค่าเฉลี่ย	SD
1. มีความรู้ความสามารถในการทำงาน	4.09	0.61
2. มีทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงาน	4.04	0.69
3. มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน	4.11	0.65
4. สร้างอาชีพและพัฒนาอาชีพให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ	4.05	0.67
5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.16	0.71
6. มีความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์	4.11	0.68
7. เป็นนักปฏิบัติและนักวิชาการสามารถประยุกต์ทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้	4.02	0.68
8. มีแนวความคิดที่ทันสมัยและทันเหตุการณ์	4.15	0.89
9. เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน	4.25	0.70
10. เป็นคนช่างสังเกต	4.29	0.73
11. มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.18	0.69
12. มีความตั้งใจทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด	4.31	0.74
13. สามารถจัดการ แก้ปัญหา และตัดสินใจในหน่วยงานได้ดี	4.13	0.79
14. สามารถพัฒนาตนเองในด้านการทำงาน	4.29	0.68
15. มีความสามารถด้านภาษาและการสื่อสารที่ดี	3.93	0.87
16. มีวุฒิภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	4.25	0.64
รวมเฉลี่ย	4.15	0.71

จากตารางที่ 23 พบว่า การประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิตด้านความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงานของบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิต มีภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.15$) เมื่อเรียงลำดับพบว่า บัณฑิตมีคุณภาพด้านมีความตั้งใจทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

สูงสุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ที่ (\bar{X} =4.31) รองลงมา สามารถพัฒนาตนเองในด้านการทำงาน และเป็นคนช่างสังเกต มีค่าเฉลี่ยที่ (\bar{X} =4.29) โดยพบว่า ความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงานของบัณฑิต ด้านภาษาและการสื่อสารที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ที่ (\bar{X} =3.93)

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติต่อการทำงาน โดยผู้ใช้บัณฑิต

คุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน	ผู้ใช้บัณฑิต (N = 55)	
	ค่าเฉลี่ย	SD
1. มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	4.38	0.59
2. มีความขยัน อดทน	4.29	0.62
3. มีความซื่อสัตย์ สุจริต	4.53	0.57
4. ตรงต่อเวลา	4.24	0.69
5. มีวุฒิภาวะตามวัย	4.25	0.67
6. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ	4.45	0.53
7. ปฏิบัติตามระเบียบ/นโยบายของหน่วยงาน	4.20	0.70
8. มีการปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ	4.38	0.59
9. สร้างความเจริญให้กับหน่วยงาน	4.29	0.59
10. มีความเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น	4.47	0.60
11. มีความรักในหน่วยงาน	4.25	0.70
12. มีการพัฒนาตนเอง	4.31	0.66
รวมเฉลี่ย	4.34	0.63

จากตารางที่ 24 พบว่า การประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงานของบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิต มีภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ (\bar{X} =4.34) เมื่อเรียงลำดับพบว่า บัณฑิตมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ที่ (\bar{X} =4.53) รองลงมา มีความเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยที่ (\bar{X} =4.47) โดยพบว่าคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงานของบัณฑิต ด้านปฏิบัติตามระเบียบ/นโยบายของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ที่ (\bar{X} =4.20)

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ โดยผู้ใช้บัณฑิต

บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์	ผู้ใช้บัณฑิต (N = 55)	
	ค่าเฉลี่ย	SD
1. วางตัวได้อย่างเหมาะสม	4.29	0.71
2. อธิบายคดี	4.40	0.68
3. อ่อนน้อมถ่อมตน	4.40	0.73
4. ควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม	4.11	0.80
5. มีความมั่นใจในตนเอง	4.05	0.73
6. มีภาวะความเป็นผู้นำ	3.96	0.69
7. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.44	0.71
8. มีความเสียสละต่อเพื่อนร่วมงาน	4.22	0.80
9. ความเป็นแบบอย่างที่ดี	4.13	0.74
รวมเฉลี่ย	4.22	0.73

จากตารางที่ 25 พบว่า การประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ของบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิต มีภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ (\bar{X} =4.22) เมื่อเรียงลำดับพบว่า บัณฑิตมีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ที่ (\bar{X} =4.44) รองลงมา อธิบายคดี และอ่อนน้อมถ่อมตน มีค่าเฉลี่ยที่ (\bar{X} =4.40) โดยพบว่าบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของบัณฑิตด้านภาวะความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ที่ (\bar{X} =3.96)

ตารางที่ 26 สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินในแต่ละด้านโดยผู้ใช้บัณฑิต

สรุปในแต่ละด้านโดยผู้ใช้บัณฑิต	ผู้ใช้บัณฑิต (N = 55)	
	ค่าเฉลี่ย	SD
1. ความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงาน	4.15	0.71
2. คุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน	4.34	0.63
3. บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์	4.22	0.73
รวมเฉลี่ย	4.24	0.69

จากตารางที่ 26 สรุปผลในแต่ละด้านโดยผู้ใช้บัณฑิต พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี อยู่ที่ (\bar{X} =4.24) เมื่อเรียงลำดับเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ (\bar{X} =4.34) รองลงมาได้แก่ บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่

($\bar{X}=4.22$) และอันดับสุดท้ายด้านความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.15$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อการประเมินหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ของนิสิต บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งเสนอรายละเอียดแบ่งออกเป็นรายด้านตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. ด้านเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร
3. ด้านคุณลักษณะของอาจารย์
4. ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม
5. ด้านการวัดและการประเมินผล
6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการรวบรวมแบบสอบถามปลายเปิดได้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและการปรับปรุง ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.1 เนื่องจากสาขาวิชาปรัชญา เป็นหลักสูตรที่คนมองว่าไม่มีงานทำ อยากให้ภาควิชาสร้างความมั่นใจ เสริมแนวทางหรือแนะนำแนวทางการทำงานให้กับผู้เรียนด้วย

1.2 ต้องให้มีอิสระความคิดมากกว่านี้

2. เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร

2.1 ปรับปรุงเนื้อหาให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน

2.2 ควรมีหนังสืออ่านนอกเวลาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและปรัชญา

2.3 การเพิ่มเนื้อหาด้านภาษาต่างประเทศให้มากกว่านี้สำหรับทุกภาควิชาเพื่อนำไปสู่

สากล

2.4 ด้านศาสนามุ่งเน้นแต่พระพุทธศาสนาและศาสนาใหญ่ๆเท่านั้น

3. ด้านคุณลักษณะของอาจารย์

3.1 อยากให้อาจารย์เข้าสอนให้ตรงเวลา ถ้าอาจารย์ไม่สามารถมาสอนได้ตามตาราง ควรแจ้งนักเรียนล่วงหน้า

3.2 ควรแจ้งคะแนนสอบให้นักเรียนทราบด้วย reg.buu

4. ด้านกระบวนการเรียนการสอนและจัดกิจกรรม

4.1 อยากให้อาจารย์จากมหาวิทยาลัยอื่นมาบรรยาย เช่น ศาสนาและปรัชญา มหิดล

ศิลปากร มศว

4.2 ควรให้นักศึกษามีกิจกรรมในการเรียนทุกชั้นปี ทางวิชาภาคศาสนาและปรัชญาไม่มีกิจกรรมเรียนรู้นอกสถานที่มากนัก

4.5 อยากให้นักศึกษาเปิดโลกทัศน์มากกว่านี้

5. ด้านการวัดการประเมินผล

5.1 ไม่เห็นด้วยกับระบบคะแนนการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะสิ่งเหล่านี้เขาเน้นด้านจิตอาสาในเมื่อมีเกณฑ์การตัดสินคะแนนแล้วจะมา +- คะแนนที่ไม่เกี่ยวข้องได้อย่างไรมองว่ามันไม่แฟร์กับนิสิตที่ตั้งใจเรียนในห้องแต่เขาอาจไม่ต้องการกิจกรรมบางกิจกรรม

5.2 บางครั้งคะแนนกลางภาคออกมาซ้ำครอบไม่ทัน

6. สิ่งอำนวยความสะดวก

6.1 เอกสารน้อย

6.2 อยากให้มีหนังสือเพราะอยากเก็บไว้

6.3 บางวิชาไม่มีหนังสือเพื่อการเรียน ต้องมานั่งฟังโดยที่ไม่รู้ที่มาที่ไปของเนื้อหาและไม่มีไว้สำหรับอ่านก่อนสอบ

6.4 คุณภาพของห้องโสตทัศนูปกรณ์บางห้องไม่มีคุณภาพ เช่นจอภาพมีสีผิดไปจากความเป็นจริง รวมถึงด้านเอกสารประกอบการเรียน พบว่านิสิตต้องจัดหาเอกสารประกอบการเรียนครบทุกเล่มสับสนอย่างแน่ชัด

6.5 อยากได้ตำราและเอกสารทั้งไทยและต่างประเทศให้นักศึกษาได้ศึกษามากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร

7.1 อยากให้มีซีดีเรียนหรือหนังสือเรียนประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาและหาอ่านง่ายมากขึ้น

7.2 ควรมีกิจกรรมให้มากกว่านี้และข้อสอบบางวิชายากเกินไป หลักสูตรที่ยากเกินไป เช่น ตรรกศาสตร์ ควรปรับปรุงการเรียนการสอนเพราะยาก

7.3 เน้นในด้านจริยธรรมผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี

7.4 ควรมีวิชาพระพุทธศาสนาขยายควบคู่กับพระพุทธศาสนา เถรวาท ควรมีการศึกษาภาษาสันสกฤตคู่กับภาษาบาลี ให้นักศึกษาได้เลือกศึกษา ควรมีการสอนเนื้อหาขั้นลึกในศาสนาต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอยากเป็นกลางโดยแฝงอคติ ควรมีเนื้อหาที่เชื่อถือได้และถูกต้องแม่นยำ ควรส่งเสริมให้นักศึกษาปรัชญาด้านที่ตนถนัดมากขึ้น

7.5 เอกสารวิชาปรัชญามีไม่เพียงพอ อยากให้มีหนังสือในวิชาปรัชญา

7.6 อยากให้มีความทันสมัยในการสอนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆและอยากให้พาไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ด้วย

7.7 เพิ่มวิชาจิตอาสาขึ้นมาจะช่วยให้ นิสิตที่จบไปช่วยเหลือสังคมได้

7.8 ตรรกศาสตร์สอนสัญลักษณ์จริงๆแล้ว นิสิตมีความคิดว่าไม่น่าเรียนเรียนตรรกศาสตร์ธรรมดาที่พอแล้ว นิสิตคิดว่าไม่น่าได้อามาใช้ในชีวิตประจำวันขนาดนั้น สำหรับตัวนิสิตเองมองว่าอยากด้วย

7.9 อยากให้มีเนื้อหาทันสมัยและสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้มากกว่านี้

7.10 ควรเน้นการปฏิบัติมากกว่านี้

7.11 อยากให้มุ่งเน้นปรัชญาให้มีความหลากหลายและมีการแนะนำอาชีพที่จะได้ทำ หากเรียนในสายปรัชญา รวมถึงรุ่นพี่ที่จบไปมาแนะนำ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา จึงสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มประชากรในการให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม 1) อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษที่สอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา จำนวน 15 คน 2) นิสิตชั้นปีที่ 1-4 สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 491 คน 3) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 73 คน และ 4) ผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาบัณฑิตที่ส่งแบบสอบถามกลับมา จำนวน 55 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อนำไปประเมินหลักสูตรในการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษที่สอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา จำนวน 15 คน และแบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ชุดได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา โดยประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร 3) กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม 4) คุณลักษณะอาจารย์ 5) การวัดและประเมินผล 6) สิ่งอำนวยความสะดวก โดยนิสิตชั้นปีที่ 1-4 และบัณฑิตที่จบหลักสูตรในปีการศึกษา 2557 แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป การประเมินหลักสูตร และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร ชุดที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิต ที่จบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา โดยประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงาน 2) คุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน 3) บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ โดยผู้ที่ใช้บัณฑิตเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป คุณภาพของบัณฑิต และ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร เครื่องมือรับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย 5 ท่าน เมื่อนำมาทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยการเก็บตัวอย่างกลุ่มละ จำนวน 30 ชุดได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยแบ่งออกได้เป็น นิสิต = 0.98 บัณฑิต = 0.97 และผู้ใช้บัณฑิต = 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ (Percentage) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร

ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่า นิสิตที่ประเมินด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ บัณฑิตที่ประเมินด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.34$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีมาก 2 ข้อ ได้แก่ ส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมในการคิดอย่างมีเหตุผล และอยู่ในระดับดี 5 ข้อ ได้แก่ ส่งเสริมการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อที่ระบุไว้มีความเหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐและวิสาหกิจ

ด้านเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร นิสิตที่ประเมินด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.90$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$)) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า เนื้อหารายวิชาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.14$) รองลงมา เนื้อหารายวิชา ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในสังคมและในการปฏิบัติงานจริงได้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.09$) และ สัดส่วนเนื้อหาศาสนาและปรัชญามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.98$) เนื้อหาที่ส่งเสริมด้านภาษาต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.54$) ส่วนบัณฑิตที่ประเมินด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.20$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$)) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อเมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับพบว่า เนื้อหารายวิชา ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในสังคมและในการปฏิบัติงานจริงได้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.41$) รองลงมา สัดส่วนเนื้อหาศาสนาและปรัชญามีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.38$)

และเนื้อหารายวิชา มีการจัดลำดับการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.32$) เนื้อหาที่ส่งเสริมด้านภาษาต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.93$)

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณลักษณะของอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ พบว่า นิสิตที่ประเมินด้านคุณลักษณะของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.21$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$)) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า มีคุณวุฒิตรงกับสาขาวิชา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด ($\bar{X}=4.37$) รองลงมา มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.30$) และ อาจารย์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.27$) มีภาระงานด้านการสอน ด้านบริการวิชาการ ด้านบริการสังคมและด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอาจารย์มีความสามารถและมีทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมสมัยในการสอนอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดของทุกข้ออยู่ที่ ($\bar{X}=4.13$) ส่วนบัณฑิตที่ประเมินด้านคุณลักษณะของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.51$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$)) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) พบว่า อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ อาจารย์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.64$) มีคุณวุฒิตรงกับสาขาวิชา ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.60$) และมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.55$) มีตำแหน่งทางวิชาการ ส่งเสริมให้นิสิตนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และอาจารย์มีทักษะที่ปรึกษาแนะแนวการเรียนการใช้ชีวิต ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.52$) และอยู่ในระดับดี จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ มีคุณสมบัติตรงกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา วัตถุประสงค์ของสาขาวิชาอาจารย์ มีความสามารถและมีทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมสมัยในการสอนอย่างเหมาะสม ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.49$) มีผลงานด้านวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน มีความรู้ความสามารถในการเขียนตำราวิชาการในสาขา ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.48$) และมีภาระงานด้านการสอน ด้านบริการวิชาการ ด้านบริการสังคมและด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=4.44$)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นิสิตที่ประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.88$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า มีห้องเรียนเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด ($\bar{X}=4.04$) รองลงมา ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนิสิต มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=3.98$) และ มีโสตทัศนูปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพียงพอมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=3.92$) ตำราและเอกสารด้านศาสนาและปรัชญา มีจำนวนเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.73$) บัณฑิตที่ประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มี

ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.17$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า มีเอกสารประกอบการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.29$) รองลงมา มีสื่อทัศนูปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพียงพอ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=4.26$) สื่อทัศนูปกรณ์มีคุณภาพอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้และตำราและเอกสารด้านศาสนาและปรัชญา มีจำนวนเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่เท่ากันอยู่ที่ ($\bar{X}=4.21$) ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนิสิต มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.04$)

3. ด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม และด้านการวัดและประเมินผล

ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม นิสิตที่ประเมินด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.96$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับความเหมาะสมสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมมีการเปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและซักถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.18$) รองลงมา กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.08$) มีการวางแผนและเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าและอาจารย์มีการสอดแทรกจริยธรรมให้นิสิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.07$) มีการพานิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.60$) บัณฑิตที่ประเมินด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.32$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) นั้นอยู่ในระดับดีทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับความเหมาะสมสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมมีการเปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและซักถาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.44$) รองลงมา มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นิสิตคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.42$) และกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.40$) มีการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=4.15$)

ด้านการประเมินผล นิสิตที่ประเมินด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.05$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการสอนของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด ($\bar{X}=4.18$) รองลงมา มีการวางแผนการวัดและการให้คะแนนไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=4.14$) เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการเรียนของตนเอง มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ($\bar{X}=4.09$) มีการแจ้งการประเมินผลให้ผู้เรียนทราบทุกครั้งมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=3.94$) บัณฑิตที่ประเมินด้านการประเมินผล มี

ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.35$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อดูค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแต่ละข้อพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ ($\bar{X}=3.50$) เมื่อเรียงลำดับสูงสุดลงมาสามลำดับ พบว่า มีการวางเกณฑ์การวัดและการให้คะแนนไว้อย่างชัดเจนมีค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.48$) รองลงมา มีการวัดผลและการให้คะแนนตามความมุ่งหมายที่ได้วางไว้ และ เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการสอนของอาจารย์ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากันอยู่ที่ ($\bar{X}=4.37$) และมีการแจ้งการประเมินผลให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ ($\bar{X}=4.36$) นิสิตมีส่วนร่วมในการวางเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=4.26$)

4. ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพของบัณฑิตการประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิตในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงานของบัณฑิตโดยผู้ใช้บัณฑิต มีภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.15$) เมื่อเรียงลำดับพบว่า บัณฑิตมีคุณภาพด้านมีความตั้งใจทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ที่ ($\bar{X}=4.31$) รองลงมา สามารถพัฒนาตนเองในด้านการทำงาน และเป็นคนช่างสังเกต มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.29$) โดยพบว่า ความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงานของบัณฑิต ด้านภาษาและการสื่อสารที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ที่ ($\bar{X}=3.93$)

การประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงานของบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิต มีภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.34$) เมื่อเรียงลำดับพบว่า บัณฑิตมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ที่ ($\bar{X}=4.53$) รองลงมา มีความเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.47$) โดยพบว่าคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงานของบัณฑิต ด้านปฏิบัติตามระเบียบ/นโยบายของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ที่ ($\bar{X}=4.20$)

การประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิต มีภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.22$) เมื่อเรียงลำดับพบว่า บัณฑิตมีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ด้านรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ที่ ($\bar{X}=4.44$) รองลงมา อธิษาคัยดี และอ่อนน้อมถ่อมตน มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.40$) โดยพบว่าบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของบัณฑิตด้านภาวะความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ที่ ($\bar{X}=3.96$)

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถนำมาอภิปรายร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

การศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี พบว่าหลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตและบัณฑิตมีคุณธรรม จริยธรรม มีการคิดอย่างมีเหตุผลซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ว่ามีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม พัฒนาความคิด วิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาได้อย่างมีวิสัยทัศน์ และเหมาะสม และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องสุนีย์ ภูพันธ์ (2546) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดี ย่อมส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต ส่วนเนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี โดยนิสิตและบัณฑิต ประเมินไปในทิศทางเดียวกันว่าเนื้อหาวิชา ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในสังคมและในการปฏิบัติงานจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (อ้างใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556) กล่าวว่า คุณลักษณะของหลักสูตรเป็นหลักสูตรที่มีกระบวนการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระที่จะพัฒนาความสามารถ ความสนใจ และตามแนวทางของตนเองได้

2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณลักษณะของอาจารย์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี โดยในภาควิชามีคณาจารย์ที่มีคุณวุฒิกับสาขาวิชาที่ตรงกับเนื้อหาและวิชาของหลักสูตรและมีการส่งเสริมให้อาจารย์ในภาควิชาทำตำแหน่งทางวิชาการ และสิ่งอำนวยความสะดวก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี โดยแบ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสถานที่และสื่อการเรียนการสอนได้แก่ตำราเรียนและคู่มือต่าง ๆ

3) ด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี โดยเปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและซักถาม มีกิจกรรมสอดคล้องกับกิจกรรมของเนื้อหา ตลอดจนการมีกิจกรรมที่หลากหลายโดยกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับสุนีย์ ภูพันธ์ (2546) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดี องค์กรประสบการณ์และกิจกรรมหลายๆ อย่าง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล และด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี โดยมีการวางแผนการวัดและการให้คะแนนไว้อย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการเรียนของตนเอง สอดคล้องกับงานของอมรา เล็กเรียงสินธุ์ (2540) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีเป็นหลักสูตรที่บอกแนวทางการสอน สื่อการเรียนการสอน และแนวการวัด ประเมินผลไว้อย่างเหมาะสม

4) ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพของบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี โดยบัณฑิตที่จบจากสาขาวิชาไปทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ มีด้านความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงานของบัณฑิต มีความเหมาะสมในระดับดี โดยมีความตั้งใจทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถพัฒนาตนเองในด้านการทำงาน ด้านคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน มีความเหมาะสมในระดับดี บัณฑิตมีความซื่อสัตย์ สุจริตและเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ มีความเหมาะสมในระดับดี โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและอภัยภัยดี และอ่อนน้อมถ่อมตน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชา ศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ ดังนี้

1. จากผลการศึกษารายข้อในด้านบริบท เนื้อหารายวิชาของหลักสูตรมีภาษาต่างประเทศน้อยเกินไปในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรครั้งต่อไปควรเพิ่มภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น
2. จากผลการศึกษารายข้อในด้านกระบวนการเรียนการสอนและจัดกิจกรรม พบว่า นิสิตอยากให้มีการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนให้มากขึ้น คณาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ อาจจัดกิจกรรมเพื่อเสริมองค์ความรู้นอกสถานที่หรือนอกห้องเรียนมากยิ่งขึ้น
3. ในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งต่อไปทางภาควิชาศาสนาและปรัชญา ควรเพิ่มรายวิชาสหกิจศึกษาเข้ามาเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับนิสิตนอกจากรายวิชาการศึกษาอิสระเพื่อจะได้เป็นประโยชน์ให้กับนิสิตได้มีประสบการณ์ในการทำงานก่อนจบการศึกษาออกไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง 2554) สาขาวิชา ศาสนาและปรัชญา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. มีการวิจัยเกี่ยวกับการติดตามบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรไปว่ามีการทำงานในหน่วยงานใดบ้าง องค์ความรู้ที่ได้เรียนในหลักสูตรนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริงมากน้อยเพียงใด หรือไม่
2. มีการศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตที่จบจากหลักสูตร สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ว่ามีความคาดหวังในเรื่องใดบ้าง

บรรณานุกรม

- กาญจนา कुमारักษ์. (2543). *พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร เล่ม 1*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร
ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ออลีน เพลส
- ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อยู่ธยา. (2540). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ข่าว
ทหารอากาศ
- ชวลิต ชุกก่าแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: วีพรินท์.
- ชญาณุตม์ ศิริอินทร์. (2551). *การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา
อุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์*. สาขา บริหารอาชีพและเทคนิค
ศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- ชลาธิป วสุวัต. (2554). *การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2)
- นพเก้า ณ พัทลุง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตร หลักการและแนวปฏิบัติ*. สงขลา: เหมการพิมพ์
สงขลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น
- บุญมี เณรยอด. (2536). *ข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ในการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2553). *หลักสูตรการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุจัน ภู่อาระ. (2545). *การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
บู๊ค พอยท์ จำกัด.
- วารินทร์ แก้วอุไร. (2549). *เอกสารคำสอนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน*. พิษณุโลก: ภาควิชา
การศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วไลพร อาจารย์วัฒนา. (2555). *การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. สาขาวิชา
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). *พัฒนาหลักสูตรและการสอน: มิติใหม่*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองธรรม
 วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ*.

กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2555). *การประเมินหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สงัด อุทรานันท์. (2530). *ทฤษฎีหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สงัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหาร

การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สันต์ ธรรมบำรุง. (2527). *หลักสูตรและการบริการหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาสนา

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่:

The knowledge Center.

สมบูรณ์ บุญฤทธิ. (2547). *การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. 2538 สาขาวิชาศาสนา*

และปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2540). *หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:

ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

อนุกุล พลศิริ. (2548). *การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อ*

พัฒนาชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะ

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามนิสิต

เรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

* * * * *

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนิสิตภาควิชาศาสนาและปรัชญาที่เรียนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554
2. คำตอบในแบบสอบถามนี้ไม่มีการตัดสินถูกผิด เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็น และผู้วิจัยจะถือเป็นความลับใช้เฉพาะการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น การเสนอผลการวิจัยจะเสนอข้อมูลรวมทั้งหมด คำตอบของท่านจึงไม่มีผลลบใด ๆ ต่อตัวผู้ตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามครบทุกข้อคำถามที่ท่านสามารถตอบได้ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 การประเมินหลักสูตร
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ชั้นปีที่ศึกษา

ปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3 ปีที่ 4

3. ระบบการเรียน

ภาคปกติ ภาคพิเศษ

4. เกรดเฉลี่ย..... (ปีการศึกษาปัจจุบัน)

ตอนที่ 2 การประเมินหลักสูตร

ในตอนี่ 2 นี้เป็นการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554 ขอให้ท่านตอบตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน เพราะคำตอบดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญาต่อไป โดยประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร 3) กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม 4) คุณลักษณะอาจารย์ 5) การวัดและประเมินผล 6) สิ่งอำนวยความสะดวก โดยเขียนเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่าง

คะแนน 5 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 4 หมายถึง ดี

คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ควรปรับปรุง

คะแนน 1 หมายถึง ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	5	4	3	2	1
1. ส่งเสริมในการคิดอย่างมีเหตุผล					
2. ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม					
3. ส่งเสริมการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง					
4. สอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐและวิสาหกิจ					
5. สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน					
6. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อที่ระบุไว้มีความเหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
7. ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

2) เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร

เนื้อหาวิชาของหลักสูตร	5	4	3	2	1
1. เนื้อหารายวิชาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
2. เนื้อหารายวิชาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
3. เนื้อหารายวิชามีความถูกต้องเหมาะสมและทันสมัย					
4. เนื้อหาของแต่ละรายวิชาไม่ซ้ำซ้อนกัน					
5. สัดส่วนเนื้อหาวิชาและปรัชญามีความเหมาะสม					
6. เนื้อหารายวิชา ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสังคมและในการปฏิบัติงานจริงได้					
7. เนื้อหารายวิชา มีการจัดลำดับการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
8. เนื้อหาของแต่ละรายวิชาสอดคล้องกับจำนวนหน่วยกิต					
9. เนื้อหาสอดคล้องและร่วมสมัยกับการประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้					
10. เนื้อหาที่ส่งเสริมด้านภาษาต่างประเทศ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) ด้านคุณลักษณะของอาจารย์

ด้านคุณลักษณะของอาจารย์	5	4	3	2	1
1. มีคุณวุฒิตรงกับสาขาวิชา					
2. มีตำแหน่งทางวิชาการ					
3. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน					
4. มีผลงานด้านวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน					
5. มีความรู้ความสามารถในการเขียนตำราวิชาการในสาขา					
6. มีภาระงานด้านการสอน ด้านบริการวิชาการ ด้านบริการสังคมและด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม					
7. ส่งเสริมให้บัณฑิตนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
8. มีคุณสมบัติตรงกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา วัตถุประสงค์ของสาขาวิชา					
9. อาจารย์มีความสามารถและมีทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมสมัยในการสอนอย่างเหมาะสม					
10. อาจารย์มีทักษะที่ปรึกษาแนะแนวการเรียนการใช้ชีวิต					
11. อาจารย์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4) ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม

ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม	5	4	3	2	1
1. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา					
2. มีการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ					
3. จัดกิจกรรมการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง					
4. นิสิตมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน					
5. เปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและซักถาม					
6. มีการวางแผนและเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า					
7. ใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหา					
8. อาจารย์สามารถดำเนินการสอนเนื้อหาต่างๆได้ครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้					
9. อาจารย์ใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา					
10. มีการมอบหมายงานให้นิสิตและติดตามผลงาน					
11. มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะนอกชั้นเรียน					
12. มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยาย					
13. มีการพานิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่					
14. ส่งเสริมสนับสนุนการเตรียมความพร้อมในการออกไปทำงานให้กับนิสิต					
15. อาจารย์มีการสอดแทรกจริยธรรมให้นิสิต					
16. มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้					
17. มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นิสิตคิดสร้างสรรค์					
18. มีกิจกรรมที่กระตุ้นให้นิสิตค้นหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง					
19. มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นิสิตคิดวิเคราะห์สังเคราะห์					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

5) ด้านการวัดและการประเมินผล

ด้านการวัดและการประเมินผล	5	4	3	2	1
1. มีการวางแผนวัดและการให้คะแนนไว้อย่างชัดเจน					
2. มีการวัดผลและการให้คะแนนตามความมุ่งหมายที่ได้วางไว้					
3. นิสิตมีส่วนร่วมในการวางแผนวัดผลและประเมินผล					
4. มีการประเมินผลเป็นไปตามหลักวิชาการ					
5. มีการประเมินผลทั้งระหว่างภาคเรียนและปลายภาค					
6. มีการแจ้งการประเมินผลให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง					
7. มีการนำผลจากการวัดผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน					
8. การประเมินผลการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความยุติธรรม					
9. เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการสอนของอาจารย์					
10. เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการเรียนของตนเอง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6) สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก	5	4	3	2	1
1. มีโสตทัศนูปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพียงพอ					
2. มีความสะดวกในการใช้บริการด้านโสตทัศนูปกรณ์					
3. โสตทัศนูปกรณ์มีความทันสมัย					
4. โสตทัศนูปกรณ์มีคุณภาพอยู่ในสภาพที่ใช้การได้					
5. มีเอกสารประกอบการเรียนการสอน					
6. เอกสารประกอบการเรียนการสอนมีความทันสมัย					
7. ตำราและเอกสารด้านศาสนาและปรัชญา มีจำนวนเพียงพอ					
8. ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนิสิต					
9. มีห้องเรียนเพียงพอ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อภาควิชาฯ

แบบสอบถามบัณฑิต

เรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของบัณฑิตภาควิชาศาสนาและปรัชญาที่ศึกษาจบในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554
2. คำตอบในแบบสอบถามนี้ไม่มีการตัดสินถูกผิด เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็น และผู้วิจัยจะถือเป็นความลับใช้เฉพาะการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น การเสนอผลการวิจัยจะเสนอข้อมูลรวมทั้งหมด คำตอบของท่านจึงไม่มีผลลบใด ๆ ต่อตัวผู้ตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามครบทุกข้อคำถามที่ท่านสามารถตอบได้ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 การประเมินหลักสูตร
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

20 - 22 23 - 25 26 ปีขึ้นไป

3. ปีที่สำเร็จการศึกษา

ปีการศึกษา 2557 ปีการศึกษา 2558

4. ประเภทหน่วยงานที่ทำงาน

เอกชน รัฐวิสาหกิจ
 ราชการ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. สถานภาพปฏิบัติงาน

ไม่มีงานทำ ลูกจ้างชั่วคราว
 เจ้าของกิจการ บริษัท, ธุรกิจเอกชน
 หัวหน้างาน พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 ลูกจ้างประจำ ข้าราชการ
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 การประเมินหลักสูตร

ในตอนที่ 2 นี้เป็นการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554 ขอให้ท่านตอบตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน เพราะคำตอบดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญาต่อไป โดยประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร 3) กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม 4) คุณลักษณะอาจารย์ 5) การวัดและประเมินผล 6) สิ่งอำนวยความสะดวก โดยเขียนเครื่องหมายถูก (/) ลงในช่องว่าง

คะแนน 5 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 4 หมายถึง ดี

คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ควรปรับปรุง

คะแนน 1 หมายถึง ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	5	4	3	2	1
1. ส่งเสริมในการคิดอย่างมีเหตุผล					
2. ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม					
3. ส่งเสริมการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง					
4. สอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐและวิสาหกิจ					
5. สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน					
6. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อที่ระบุไว้มีความเหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
7. ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร

เนื้อหาวิชาของหลักสูตร	5	4	3	2	1
1. เนื้อหารายวิชาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
2. เนื้อหารายวิชาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
3. เนื้อหารายวิชามีความถูกต้องเหมาะสมและทันสมัย					
4. เนื้อหาของแต่ละรายวิชาไม่ซ้ำซ้อนกัน					
5. สัดส่วนเนื้อหาศาสนาและปรัชญามีความเหมาะสม					
6. เนื้อหารายวิชา ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในสังคมและในการปฏิบัติงานจริงได้					
7. เนื้อหารายวิชา มีการจัดลำดับการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
8. เนื้อหาของแต่ละรายวิชาสอดคล้องกับจำนวนหน่วยกิต					
9. เนื้อหาสอดคล้องและร่วมสมัยกับการประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้					
10. เนื้อหาที่ส่งเสริมด้านภาษาต่างประเทศ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) ด้านคุณลักษณะของอาจารย์

ด้านคุณลักษณะของอาจารย์	5	4	3	2	1
1. มีคุณวุฒิตรงกับสาขาวิชา					
2. มีตำแหน่งทางวิชาการ					
3. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน					
4. มีผลงานด้านวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน					
5. มีความรู้ความสามารถในการเขียนตำราวิชาการในสาขา					
6. มีภาระงานด้านการสอน ด้านบริการวิชาการ ด้านบริการสังคมและด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม					
7. ส่งเสริมให้นิสิตนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
8. มีคุณสมบัติตรงกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา วัตถุประสงค์ของสาขาวิชา					
9. อาจารย์มีความสามารถและมีทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมสมัยในการสอนอย่างเหมาะสม					
10. อาจารย์มีทักษะที่ปรึกษาแนะแนวการเรียนการใช้ชีวิต					
11. อาจารย์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4) ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม

ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม	5	4	3	2	1
1. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา					
2. มีการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ					
3. จัดกิจกรรมการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง					
4. นิสิตมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน					
5. เปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและซักถาม					
6. มีการวางแผนและเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า					
7. ใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหา					
8. อาจารย์สามารถดำเนินการสอนเนื้อหาต่างๆได้ครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้					
9. อาจารย์ใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา					
10. มีการมอบหมายงานให้นิสิตและติดตามผลงาน					
11. มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะนอกชั้นเรียน					
12. มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยาย					
13. มีการพานิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่					
14. ส่งเสริมสนับสนุนการเตรียมความพร้อมในการออกไปทำงานให้กับนิสิต					
15. อาจารย์มีการสอดแทรกจริยธรรมให้นิสิต					
16. มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้					
17. มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นิสิตคิดสร้างสรรค์					
18. มีกิจกรรมที่กระตุ้นให้นิสิตค้นหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง					
19. มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นิสิตคิดวิเคราะห์สังเคราะห์					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

5) ด้านการวัดและการประเมินผล

ด้านการวัดและการประเมินผล	5	4	3	2	1
1. มีการวางแผนการวัดและการให้คะแนนไว้อย่างชัดเจน					
2. มีการวัดผลและการให้คะแนนตามความมุ่งหมายที่ได้วางไว้					
3. นิสิตมีส่วนร่วมในการวางแผนการวัดผลและประเมินผล					
4. มีการประเมินผลเป็นไปตามหลักวิชาการ					
5. มีการประเมินผลทั้งระหว่างภาคเรียนและปลายภาค					
6. มีการแจ้งการประเมินผลให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง					
7. มีการนำผลจากการวัดผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน					
8. การประเมินผลการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความยุติธรรม					
9. เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการสอนของอาจารย์					
10. เปิดโอกาสให้นิสิตมีการประเมินการเรียนของตนเอง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6) สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก	5	4	3	2	1
1. มีโสตทัศนูปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพียงพอ					
2. มีความสะดวกในการใช้บริการด้านโสตทัศนูปกรณ์					
3. โสตทัศนูปกรณ์มีความทันสมัย					
4. โสตทัศนูปกรณ์มีคุณภาพอยู่ในสภาพที่ใช้การได้					
5. มีเอกสารประกอบการเรียนการสอน					
6. เอกสารประกอบการเรียนการสอนมีความทันสมัย					
7. ตำราและเอกสารด้านศาสนาและปรัชญา มีจำนวนเพียงพอ					
8. ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนิสิต					
9. มีห้องเรียนเพียงพอ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อภาควิชาฯ

แบบสอบถามผู้ใช้บัณฑิต
เรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตภาควิชาศาสนาและปรัชญาที่ศึกษาจบในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554
2. คำตอบในแบบสอบถามนี้ไม่มีการตัดสินถูกผิด เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็น และผู้วิจัยจะถือเป็นความลับใช้เฉพาะการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น การเสนอผลการวิจัยจะเสนอข้อมูลรวมทั้งหมด คำตอบของท่านจึงไม่มีผลลบใด ๆ ต่อตัวผู้ตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามครบทุกข้อคำถามที่ท่านสามารถตอบได้ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 คุณภาพของบัณฑิต
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุ

☐ 20 - 25	☐ 26 - 30
☐ 30 - 35	☐ 36 - 40
☐ 40 ปี ขึ้นไป	
3. ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี
4. ประเภทหน่วยงานที่ทำงาน

☐ เอกชน	☐ รัฐวิสาหกิจ
☐ ราชการ	☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....
5. สถานภาพผู้ใช้บัณฑิต

☐ เจ้าของกิจการ
☐ หัวหน้าส่วนงาน
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 คุณภาพบัณฑิต

ในตอนี่ 2 นี้เป็นการประเมินคุณภาพของบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
 ศาสนาและปรัชญา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554 โดยประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ความรู้ ความสามารถ
 และทักษะการปฏิบัติงาน 2) คุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน 3) บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์
 โดยเขียนเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่าง

คะแนน 5 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 4 หมายถึง ดี

คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ควรปรับปรุง

คะแนน 1 หมายถึง ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

1) ความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงาน

ความรู้ ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1
1. มีความรู้ความสามารถในการทำงาน					
2. มีทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงาน					
3. มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน					
4. สร้างอาชีพและพัฒนาอาชีพให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ					
5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
6. มีความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์					
7. เป็นนักปฏิบัติและนักวิชาการสามารถประยุกต์ทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้					
8. มีแนวความคิดที่ทันสมัยและทันเหตุการณ์					
9. เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน					
10. เป็นคนช่างสังเกต					
11. มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ					
12. มีความตั้งใจทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด					
13. สามารถจัดการ แก้ปัญหา และตัดสินใจในหน่วยงานได้ดี					
14. สามารถพัฒนาตนเองในด้านการทำงาน					
15. มีความสามารถด้านภาษาและการสื่อสารที่ดี					
16. มีวุฒิภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

370961

2) คุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน

คุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน	5	4	3	2	1
1. มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย					
2. มีความขยัน อดทน					
3. มีความซื่อสัตย์ สุจริต					
4. ตรงต่อเวลา					
5. มีวุฒิภาวะตามวัย					
6. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ					
7. ปฏิบัติตามระเบียบ/นโยบายของหน่วยงาน					
8. มีการปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ					
9. สร้างความเจริญให้กับหน่วยงาน					
10. มีความเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น					
11. มีความรักในหน่วยงาน					
12. มีการพัฒนาตนเอง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

3) บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์	5	4	3	2	1
1. วางตัวได้อย่างเหมาะสม					
2. อภัยค้ำดี					
3. อ่อนน้อมถ่อมตน					
4. ควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม					
5. มีความมั่นใจในตนเอง					
6. มีภาวะความเป็นผู้นำ					
7. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
8. มีความเสียสละต่อเพื่อนร่วมงาน					
9. ความเป็นแบบอย่างที่ดี					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อภาควิชาฯ